

gemeente
Zuidplas

Universiteit Utrecht

Confrontatie of coöperatie?

**Een kwalitatief onderzoek naar de
betekenissen die sportverenigingen geven
aan de relatie met de gemeente**

Laura Bos

2012

Confrontatie of coöperatie?

Een kwalitatief onderzoek naar de betekenissen die sportverenigingen geven aan de relatie met de gemeente

*Utrechtse School voor Bestuurs- en Organiseringswetenschap
Master Sportbeleid en Sportmanagement*

Opdrachtgever: Gemeente Zuidplas
Datum: 29-06-2012
Auteur: Laura Bos
Studentnummer: 3643166
E-mail: L.M.Bos1@students.uu.nl
1^e begeleider: Drs. M. Waardenburg
2^e begeleider: Prof. Dr. A.E. Knoppers
Begeleider gemeente: Dhr. M. Korstanje

Voorwoord

Het zit erop! Twee jaar geleden leek deze dag echter nog heel ver weg. Ik had net gehoord dat ik was toegelaten tot de master Sportbeleid en Sportmanagement, mijn HBO-diploma had ik net behaald en dan een nieuw avontuur. Geen tijd om vooruit te kijken, maar gewoon aan de slag en we zien wel hoe het gaat lopen.

Na een toch wel heftig begin van de opleiding, bleek de tijd echter sneller te gaan dan ik had verwacht. Voor ik het wist was ik alweer aan het nadenken over mijn afstudeeronderzoek en de planning daarvoor. Het tweede jaar ging mogelijk nog sneller en inmiddels ben ik alweer aan het einde van mijn opleiding beland en ligt hier mijn afstudeeronderzoek 'Confrontatie of coöperatie?'. Hierin heb ik de betekenissen die de sportverenigingen in de gemeente Zuidplas aan hun relatie met de gemeente geven onderzocht.

Nu het zover is, zijn er uiteraard een heleboel mensen die ik moet bedanken voor alles wat zij gedaan hebben om deze opleiding voor mij tot een succes te maken. Als ik dat echter zou doen, dan zou ik nog wel even bezig zijn, dus ik beperk het hier tot een wat kortere lijst.

Allereerst wil ik de gemeente Zuidplas en dan in het bijzonder Martin Korstanje bedanken voor de mogelijkheid om hier het laatste jaar van mijn opleiding stage te lopen en voor de begeleiding daarvan. Ik heb in deze periode veel geleerd en ik heb het ook erg naar mijn zin gehad binnen de organisatie zelf.

Daarnaast wil ik Maikel Waardenburg, mijn begeleider vanuit de universiteit, bedanken voor alle feedback die hij mij heeft gegeven om telkens weer een stapje verder te komen met mijn onderzoek.

Tot slot wil ik ook mijn subgroepgenootjes bedanken voor alle nuttige feedback tijdens de bijeenkomsten en dan in het bijzonder Jacqueline voor het elke keer weer doorlezen van stukken, het lekker afreageren van frustraties en het discussiëren over verschillende onderdelen van de scriptie.

Zoals gezegd zijn er nog veel meer mensen die ik moet bedanken, maar deze personen weten dit ongetwijfeld zelf ook.

Dan rest mij nu alleen nog om u veel leesplezier toe te wensen.

Laura Bos
Moordrecht, juni 2012

Samenvatting

Achtergrond

Op lokaal niveau is steeds vaker een trend van de terugtrekkende overheid waarneembaar. Door deze terugtrekkende overheid verschuiven meer taken naar het maatschappelijk middenveld, waartoe ook sportverenigingen behoren. Naast deze terugtrekkende beweging van de overheid, komt het steeds vaker voor dat nieuwe gemeenten ontstaan uit gemeentelijke herindelingen. Dit onderzoek is een casestudy binnen de gemeente Zuidplas, waarin onderzocht wordt op welke manier deze ontwikkelingen van invloed is op de relatie tussen sportverenigingen en gemeenten. Hierbij wordt gewerkt met de onderzoeksvraag: *“Welke betekenissen geven bestuurders van sportverenigingen in de gemeente Zuidplas aan de relatie met de gemeente en waar worden deze betekenissen door beïnvloed?”*

Methode

Om bovenstaande vraag te beantwoorden is gezocht naar relevante literatuur over dit onderwerp. Daarnaast zijn interviews gehouden met bestuurders van sportverenigingen uit de gemeente Zuidplas en zijn observaties gehouden bij een aantal overleggen tussen de gemeente Zuidplas en sportverenigingen. De selectie van de respondenten is gebaseerd op een aantal criteria die van belang zijn in dit onderzoek. Zo is gezorgd voor een evenwichtige verdeling tussen binnen- en buitensportverenigingen en is gezorgd voor vertegenwoordiging uit alle dorpen binnen de gemeente. Op deze manier kunnen verschillen tussen binnen- en buitensport herkend worden en kan ontdekt worden of er verschillen bestaan tussen de oude gemeenten van voor de herindeling.

Resultaten

De betekenissen die de respondenten aan de relatie met de gemeente geven, onderscheiden drie aspecten: de rollen van de betrokkenen, de gemeentelijke herindeling en de relatie zelf, waarbij onderscheid is gemaakt tussen de organisatorische en inhoudelijke relatie. Men ziet verschillende rollen voor de gemeente, maar vindt vooral dat de gemeente ervoor moet zorgen dat sporten in de gemeente mogelijk is, terwijl men voor verenigingen naast het aanbieden van hun sport ook een maatschappelijke functie ziet. De gemeentelijke herindeling heeft voor de respondenten voor een aantal veranderingen gezorgd binnen hun relatie met de gemeente en dan met name met betrekking tot de kwantiteit van het contact. Betreffende de organisatorische kant van de relatie laten de resultaten zien dat verenigingen vaak het initiatief hebben bij contact met de gemeente en dat deze contacten voornamelijk uit een bepaalde noodzaak gezocht worden. Anderzijds zoekt de gemeente ook contact indien zij dat nodig acht. De inhoudelijke relatie wordt gekenmerkt door positieve geluiden over de sociale kant van de relatie, terwijl negatieve geluiden overheersen betreffende de zakelijke kant. Dit wordt volgens de respondenten voornamelijk veroorzaakt door onduidelijkheid die er heerst over de betreffende onderwerpen.

Conclusie

De bestuurders vinden de relatie met de gemeente in principe goed, maar geven aan dat deze zeker niet perfect is. Er zijn grote verschillen waarneembaar tussen de binnensportverenigingen, waarmee nauwelijks contact is, en de buitensportverenigingen, waarmee regelmatig overleg plaatsvindt. Ook in de verdere beleving van de relatie zijn deze verschillen te merken, aangezien de buitensportverenigingen meer zicht hebben op het handelen van de gemeente dan de binnensportverenigingen. De betekenissen die aan deze relatie gegeven worden, worden daarbij voornamelijk beïnvloed door de gemeentelijke herindeling. Waar ook een invloed van een terugtrekkende overheid werd verwacht, blijkt deze niet aanwezig te zijn, omdat deze terugtrekkende beweging nauwelijks wordt waargenomen.

Inhoud

Voorwoord	3
Samenvatting	4
1. Inleiding	7
1.1 Aanleiding	8
1.2 Probleemstelling	9
1.2.1 Doelstelling.....	9
1.2.2 Onderzoeksvraag.....	9
1.2.3 Subvragen.....	9
1.3 Relevantie	10
1.4 Leeswijzer	11
2. Onderzoeksaanpak	12
2.1 Theoretisch kader	12
2.2 Methodologie	14
2.2.1 Dataverzamelmethode	14
2.2.2 Data-analyse.....	15
2.2.3 Analyse kader.....	16
2.2.4 Betrouwbaarheid en validiteit	16
2.2.5 Positie als onderzoeker	17
3. Literatuurstudie	18
3.1 Civil Society	18
3.1.1 Veranderende rol sportverenigingen.....	19
3.2 Gemeentelijke herindelingen	20
3.2.1 Effecten	20
3.2.2 Gevolgen voor burgerparticipatie.....	21
3.3 Inter-organisatorische relaties.....	21
3.3.1 Motieven voor inter-organisatorische relaties	22
3.3.2 Resource Dependence Theory	24
3.3.3 Relaties tussen overheid en non-profit organisaties	26
3.4 Conclusie.....	27

4. Resultaten	28
4.1 Rollen	28
4.1.1 Rollen voor de gemeente.....	28
4.1.2 Rollen voor de sportverenigingen.....	30
4.2 Gemeentelijke herindeling	31
4.2.1 Contacten met de oude gemeente	31
4.2.2 Sinds de herindeling.....	32
4.2.3 Verhoudingen tussen de sportverenigingen.....	32
4.3 Relatie	33
4.3.1 Organisatorische relatie	33
4.3.2 Inhoudelijke relatie	35
4.4 Conclusie.....	39
5. Analyse	41
5.1 Integratieperspectief	41
5.2 Differentiatieperspectief	43
5.3 Fragmentatieperspectief	45
6. Conclusies, discussie en aanbevelingen	47
6.1 Conclusies	47
6.2 Discussie.....	49
6.3 Aanbevelingen	50
Bibliografie	52
Geraadpleegde websites	54
Bijlagen	55
Overzicht van geïnterviewde personen.....	55
Overzicht van gehouden observaties	55
Topiclijst interview beleidsmedewerker.....	56
Topiclijst interviews verenigingen	57
Format observaties	58

1. Inleiding

Nederland is een sportland. De kranten staan elke dag vol met het sportnieuws en als Nederland, bij welke sport dan ook, op internationaal niveau op het veld verschijnt, dan barst de Oranjegekte los. Buiten deze passieve sportbeleving, sport bijna vijftig procent van de bevolking zelf ook regelmatig (Tiessen-Raaphorst, 2010).

Dat sporten gebeurt in verschillende vormen, waarbij het sporten bij een sportvereniging het meeste voorkomt. Miljoenen Nederlanders zijn wekelijks bij een van de achtentwintigduizend sportverenigingen in Nederland te vinden (Boessenkool, Lucassen, Waardenburg, & Kemper, 2011). Met deze miljoenen sporters hebben sportverenigingen dus een enorm groot bereik en de overheid weet deze organisaties dan ook steeds beter te vinden.

Sportverenigingen zijn organisaties waar leden op vrijwillige basis lid van kunnen worden. Van oorsprong zijn het 'mutual support' organisaties, waarmee bedoeld wordt dat zij intern gericht zijn en als primaire doel 'het mogelijk maken van sporten voor en door leden' voor ogen hebben (Boessenkool, Lucassen, Waardenburg, & Kemper, 2011). Door deze kenmerken behoren sportverenigingen tot de zogenaamde civil society. De civil society, wordt gedefinieerd als "sociale mechanismen in vrijwillige actie, discussie en overeenstemming" (Edwards, 2009) en wordt ook wel het maatschappelijk middenveld genoemd. In deze definitie van de civil society worden sportverenigingen dan ook gerekend tot het maatschappelijk middenveld. Dit maatschappelijk middenveld staat voortdurend in relatie tot de staat en de markt, waardoor de samenleving vorm krijgt.

De sportwereld wordt echter niet alleen gevormd door het maatschappelijk middenveld, maar ook de overheid speelt een grote, voornamelijk financiële, rol. De landelijke overheid heeft de laatste jaren echter steeds meer te maken gekregen met bezuinigingen die het gevolg zijn van de financiële crisis. Deze ontwikkeling heeft ook directe gevolgen op lokaal niveau, aangezien elke gemeente een bijdrage van het Rijk krijgt vanuit het gemeentefonds. Door de financiële crisis zal deze bijdrage met ingang van 2012 mogelijk krimpen (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties & Ministerie van Financiën, z.d.). Een gevolg van deze landelijke ontwikkeling is dat op lokaal niveau ook door gemeenten bezuinigd moet worden.

Behalve de verminderde bijdrage uit het gemeentefonds is een van de maatregelen die door het Rijk genomen is, het decentraliseren van de overheidstaken. Dit houdt in dat gemeenten verschillende taken van de Rijksoverheid over moeten nemen (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Interprovinciaal Overleg, Unie van Waterschappen en Rijk, 2011). Een van de gevolgen van deze decentralisatie van taken is dat vooral kleine gemeenten moeite krijgen om deze taken in te vullen. Een oplossing hiervoor wordt steeds vaker gevonden in een gemeentelijke herindeling.

Een andere manier waarop lokale overheden dit proberen te realiseren, is door het maken van een terugtrekkende beweging en te proberen om taken op een andere manier te realiseren. Daarbij betrekken zij de markt en het particuliere initiatief steeds meer bij beleidsontwikkeling en de uitvoering daarvan.

"Er lijkt sprake van een nieuwe maakbaarheid, waarbij deze keer niet de overheid, maar de burger de samenleving moet verbeteren. Burgers moeten actief burgerschap tonen bij het behartigen van publieke belangen" (Verhoeven & Ham, 2010, p. 9)

Zoals uit bovengenoemd citaat blijkt, wordt een steeds grotere rol gezien voor de civil society en dus het maatschappelijk middenveld. Zoals gezegd zijn sportverenigingen van oorsprong 'mutual

support' organisaties. Door het krijgen van meer taken verschuift deze positie steeds meer richting die van een 'service delivery' organisatie, die zich meer richt op het uitvoeren van diensten voor derden (Boessenkool, Lucassen, Waardenburg, & Kemper, Sportverenigingen: tussen tradities en ambities, 2011).

Na deze korte schets van de algemene ontwikkelingen volgt de lokale problematisering van deze ontwikkelingen, die de aanleiding vormt voor dit onderzoek.

1.1 Aanleiding

Dit onderzoek speelt zich af in de gemeente Zuidplas. De gemeente Zuidplas is in januari 2010 ontstaan uit een gemeentelijke herindeling, waarbij de oude gemeenten Moordrecht, Nieuwerkerk aan den IJssel en Zevenhuizen-Moerkapelle zijn samengevoegd. De oude gemeenten kwamen voor zodanige opgaven te staan, dat men een herindeling als oplossing zag om een grotere bestuurskracht te krijgen (Overheid.nl, 2008). Door deze herindeling is het aantal verenigingen in de gemeente toegenomen, terwijl de gemeentelijke organisatie in verhouding kleiner is geworden.

Een belangrijk aspect van deze herindeling is dat, zeker op het gebied van sport, veel verschil te zien is tussen de verschillende dorpen. Om deze verschillen op te heffen, is op dit moment een harmonisatie van het accommodatiebeleid in gang gezet. (Gemeente Zuidplas, 2011c). Daarbij is een verschil waarneembaar tussen de contacten met buiten- en binnensportverenigingen. De buitensportverenigingen worden actief betrokken in het harmonisatieproces, terwijl de harmonisatie van de binnensportaccommodaties overgelaten wordt aan de stichtingen die deze beheren, waarbij de binnensportverenigingen niet gehoord worden.

Naast de gevolgen van de herindeling, heeft de gemeente Zuidplas door de financiële crisis ook te maken gekregen met een bezuinigingstaakstelling van €9,5 miljoen op een totale begroting van €87 miljoen (Gemeente Zuidplas, 2011), welke ook van invloed is op de dagelijkse gang van zaken op het gebied van sport. Men is zich namelijk wel degelijk bewust van de consequenties die deze bezuinigingen hebben en in de communicatie naar externe partijen, waaronder ook sportverenigingen, wordt regelmatig gezegd dat men niks kan toezeggen met het oog op de bezuinigingstaakstelling.

Tot slot is te merken dat de gemeente de civil society herkent en dat men daarbij ook een grotere verantwoordelijkheid voor het maatschappelijk middenveld ziet. Burgemeester Kats van de gemeente Zuidplas noemt dit zelfs expliciet in een interview met de lokale krant:

“Sociaal worden mensen steeds meer op zichzelf en de omgeving – de Civil Society – terug geworpen en dat is een element dat gemeentes stimuleren, aanmoedigen en steunen, waar nodig.” (Kats, 2011)

Een dilemma waar de civil society binnen de gemeente Zuidplas mee te maken heeft, is dat de gemeente de civil society enerzijds ondersteunt, maar tegelijkertijd ook ondergraaft. Enerzijds ondersteunt de gemeente de civil society door meer verantwoordelijkheid te geven aan het maatschappelijk middenveld. De gemeente Zuidplas steunt het feit dat mensen op elkaar en het maatschappelijk middenveld worden teruggeworpen, door subsidies beschikbaar te stellen, waarmee dergelijke activiteiten bekostigd kunnen worden. Anderzijds geeft het subsidiebeleid wel een specifiek kader waarin de activiteiten van de verenigingen moeten passen, waardoor dit de civil society ondergraaft. In het subsidiebeleid van de gemeente Zuidplas is zelfs opgenomen dat

verenigingen alleen nog in aanmerking komen voor een subsidie indien zij de doelgroep voor de activiteit niet beperken tot de eigen leden, maar met de activiteit een bredere doelgroep in de gemeente bedient (Gemeente Zuidplas, 2011b).

1.2 Probleemstelling

Een gemeente is voor haar sportbeleid afhankelijk van de medewerking van sportverenigingen. Daarom is het voor een gemeente belangrijk dat de relatie met de sportverenigingen in haar gemeente goed blijft. Deze relatie kan echter veranderen en zelfs onder druk komen te staan door bovengenoemde ontwikkelingen. Enerzijds kunnen ze een positieve invloed hebben op de relatie tussen sportverenigingen en gemeenten, in de zin dat verenigingen het als positief kunnen ervaren dat zij meer verantwoordelijkheden krijgen en dat zij meer ruimte krijgen om hun eigen ding te doen. Anderzijds kunnen deze ontwikkelingen ook leiden tot negatieve effecten, zoals een lagere betrokkenheid van sportverenigingen bij de gemeente, minder contact tussen sportverenigingen en de gemeente als gevolg van de schaalvergroting en dat de sportverenigingen de extra verantwoordelijkheden, die zij van de gemeente krijgen, ervaren als een verplichting en dat zij aan hun lot worden overgelaten.

Het is daarom interessant om te onderzoeken op welke manier deze ontwikkelingen van invloed zijn op de relatie tussen sportverenigingen en de gemeentelijke overheid. Door middel van een casestudy naar de relatie tussen sportverenigingen en de gemeente Zuidplas, wordt een beeld geschetst van de specifieke situatie binnen de gemeente Zuidplas.

1.2.1 Doelstelling

Het doel van dit onderzoek is om inzicht te verkrijgen in de betekenissen die sportverenigingen in de gemeente Zuidplas geven aan de relatie met de gemeente. Door dit inzicht in de gedachten van de sportverenigingen, kan de gemeente gerichte stappen nemen om deze, indien nodig, te verbeteren.

Daarnaast wil men met deze casestudy meer inzicht krijgen in de aspecten die de relatie tussen sportverenigingen en de gemeentelijke overheid beïnvloeden.

1.2.2 Onderzoeksvraag

Om bovenstaand doel te bereiken wordt gewerkt met de volgende onderzoeksvraag:

“Welke betekenissen geven bestuurders van sportverenigingen in de gemeente Zuidplas aan de relatie met de gemeente en waar worden deze betekenissen door beïnvloed?”

1.2.3 Subvragen

Aangezien deze onderzoeksvraag nog erg breed is, zal ook worden gewerkt met verschillende deelvragen:

- Welke typen relaties tussen overheden en vrijwilligersorganisaties kunnen onderscheiden worden?
 - Deze eerste deelvraag is een theoretische vraag, waarmee gezocht wordt naar de verschillende vormen die relaties tussen overheid en sportverenigingen aan kunnen nemen. Op het moment dat hier een goed beeld van is, is ook te zeggen welke relatietypen in de gemeente Zuidplas te herkennen zijn tussen de gemeente en sportverenigingen.

- Hoe ervaren bestuurders van sportverenigingen de relatie met de gemeente?

- Met de tweede deelvraag wil de onderzoeker de ervaringen van de bestuurders binnen de relatie met de gemeente achterhalen. Een ervaring is een concrete invulling van de betekenissen die aan de relatie gegeven wordt. Een betekenis wordt immers mede gecreëerd door aspecten die je in deze relatie meegemaakt, en dus ervaren, hebt.
- Welke rol zien bestuurders van sportverenigingen voor de betrokken actoren binnen deze relatie?
 - De derde deelvraag gaat in op de rollen die de betrokken actoren in de relatie met elkaar hebben. De rolverdeling binnen de relatie laat zien welke verwachtingen er bestaan ten aanzien van het handelen van de betrokken actoren.
- Welke aspecten beïnvloeden deze relatie volgens bestuurders van sportverenigingen?
 - Tot slot zijn er aspecten in de omgeving van de actoren die ook van invloed kunnen zijn op de relatie. Met deze laatste deelvraag wordt gekeken naar deze aspecten en op welke manier zij de relatie beïnvloeden.

1.3 Relevantie

Aangezien in deze dynamische context veel verschillende scenario's mogelijk zijn, is het voor de gemeente belangrijk om te weten hoe de sportverenigingen de relatie met de gemeente zien. De gemeente heeft in haar sportbeleid, maar ook op andere beleidsterreinen, een belangrijke rol weggelegd voor de sportverenigingen en deze plannen hebben meer kans van slagen als de relatie met de sportverenigingen goed is. Ook politiek gezien is het goed om te weten hoe de sportverenigingen tegen deze relatie aankijken, omdat het huidige college immers steun wil voor haar beleid. Daarbij hebben sportverenigingen vaak een grote achterban, wat het college bij volgende verkiezingen veel stemmen op kan leveren, maar ook stemmen kan kosten.

De wederzijdse afhankelijkheid van de sportverenigingen en de gemeente is gebaat bij een positieve relatie. Het belang van de gemeente is om inzicht te krijgen in deze relatie, zodat zij kunnen ingrijpen als geconstateerd wordt dat de sportverenigingen ontevreden zijn over deze relatie.

Bovengenoemde ontwikkelingen in en om de organisatie, maken het relevant voor de gemeente Zuidplas om te onderzoeken welke betekenissen door de sportverenigingen aan de relatie met de gemeente worden gegeven. Voor de gemeente is het fijn om te weten wat de sportverenigingen positief vinden aan de relatie met de gemeente, maar interessanter is om inzicht te krijgen in de minder positieve betekenissen. Juist de minder positieve betekenissen kunnen leiden tot mogelijke verbeterpunten voor de gemeente. Inhoudelijk is het belangrijk om niet alleen te kijken naar de vraag 'zijn de sportverenigingen tevreden ja of nee?', maar om verder te kijken. Wat vinden ze van de kwantiteit van het contact, maar ook van de kwaliteit en welke gevolgen heeft de relatie op dit moment voor het handelen van de verenigingen? Door inzicht te krijgen in deze betekenissen, kan men vervolgens handelen naar deze betekenissen om de relatie indien nodig te verbeteren, maar ook om tot een betere ondersteuning van de verenigingen te komen.

Voor de sportverenigingen is dit onderzoek relevant, omdat inzicht in de betekenissen die de verenigingen aan de relatie met de gemeente geven, kunnen leiden tot meer inzicht van de gemeente in de wensen van de verenigingen.

Waar het voor de gemeente al interessant is om inzicht te krijgen in de betekenissen die aan de relatie gegeven worden, is het wetenschappelijk relevant om inzicht te krijgen in inter-organisatorische relaties en met name deze tussen overheden en maatschappelijke partijen. In een bredere context heeft dit vraagstuk ook een maatschappelijke relevantie aangezien in elke gemeente relaties tussen de sportverenigingen en de gemeente bestaan. Aan de hand van deze casestudy kan inzicht verkregen worden in aspecten die een rol kunnen spelen in deze relaties. Inzicht in deze aspecten kan gemeenten helpen om zelf de relatie met de sportverenigingen te verbeteren.

1.4 Leeswijzer

In dit hoofdstuk is aangegeven wat de achtergrond van dit onderzoek is en aan de hand van welke onderzoeksvraag dit onderzoek uitgevoerd wordt. In hoofdstuk twee worden het onderzoeksperspectief van de onderzoeker, de onderzoeksmethoden en de data-analyse verder uitgewerkt. Hoofdstuk drie geeft een overzicht van de relevante literatuur voor dit onderzoek en behandelt thema's als de civil society, gemeentelijke herindelingen en inter-organisatorische relaties. In hoofdstuk vier worden vervolgens de resultaten van de dataverzameling weergegeven, die geordend zijn aan de hand van de rollen die de partijen hebben, de gemeentelijke herindeling en de relatie zelf. De resultaten worden in hoofdstuk 5 geanalyseerd aan de hand van het analysekader dat in hoofdstuk twee is toegelicht en wordt gekoppeld aan de literatuur die in hoofdstuk drie behandeld is. Tot slot volgen in hoofdstuk zes de conclusies, discussie en aanbevelingen die uit dit onderzoek volgen.

2. Onderzoeksaanpak

In dit hoofdstuk wordt beschreven hoe dit onderzoek is aangepakt. Allereerst wordt ingegaan op het theoretisch kader waarmee de onderzoeker naar het vraagstuk kijkt. Daarna volgt de methodologie van het onderzoek, waaronder de dataverzameling, de data-analyse, en het analysekader. Tot slot volgt een aantal aspecten waarmee de onderzoeker rekening heeft moeten houden in dit onderzoek. Het betreft de betrouwbaarheid en de validiteit van het onderzoek en de positie van de onderzoeker.

2.1 Theoretisch kader

Als we kijken naar de relatie tussen de sportverenigingen en de gemeente Zuidplas, dan is het onvermijdelijk dat het structure/agency dilemma om de hoek komt kijken. Er zijn immers verschillende manieren om naar organisatieprocessen te kijken en het perspectief dat daarin gekozen wordt, zal uiteraard invloed hebben op de verdere invulling van dit onderzoek.

Reed (2003) beschrijft vier verschillende perspectieven om naar het structure/agency dilemma te kijken: het reductionisme, het determinisme, het conflationisme en het relationisme.

In het perspectief van het reductionisme, gaat men er vanuit dat het handelen van een individu bepaalt welke uitkomsten er zijn in een organisatie. In dit onderzoek zou dat betekenen dat de bestuursleden van de verenigingen en wethouder en de beleidsmedewerkers van de gemeente de relatie tussen beide partijen continu beïnvloeden door de manier waarop zij handelen.

In het perspectief van het determinisme wordt van het andere uiterste uitgegaan. Wat er gebeurt in een organisatie ligt allemaal vast in een bepaalde structuur en alleen door veranderingen in deze structuur zal dit kunnen veranderen. Specifiek voor dit onderzoek zou dat betekenen dat de relatie tussen de sportverenigingen en de gemeente altijd hetzelfde blijft, ongeacht wat de betrokkenen doen. Enige veranderingen kunnen alleen optreden als de context van deze relatie verandert.

In het perspectief van het conflationisme worden de structuur en het handelen niet los van elkaar gezien. Men is van mening dat deze twee niet zonder elkaar kunnen en dat uitkomsten in een organisatie altijd beïnvloed worden door de context, maar ook door het handelen van de individuen daarin.

Bij het perspectief van het relationisme wordt, net als binnen het conflationisme, aangehouden dat structuur en handelen niet zonder elkaar kunnen, maar met het belangrijke verschil dat deze verhouding kan veranderen (Reed, 2003). Zo kan een actor zich heel goed bewust zijn van wat er gebeurt in een organisatie, maar is het mogelijk dat dit door zijn handelen niet altijd te veranderen is. Tegenovergesteld is het ook zo dat altijd een bepaalde structuur aangehouden wordt, maar dat de uitkomst bepaald wordt door de manier waarop de actor met deze structuur omgaat. Binnen dit onderzoek betekent dit dat de relatie tussen de sportverenigingen soms kan veranderen door een veranderende context, zonder dat een van de betrokkenen daar wat aan kan doen, maar aan de andere kant is er altijd een bepaalde structuur aanwezig en is de manier waarop de betrokkenen daarmee omgaan ook van invloed op deze relatie.

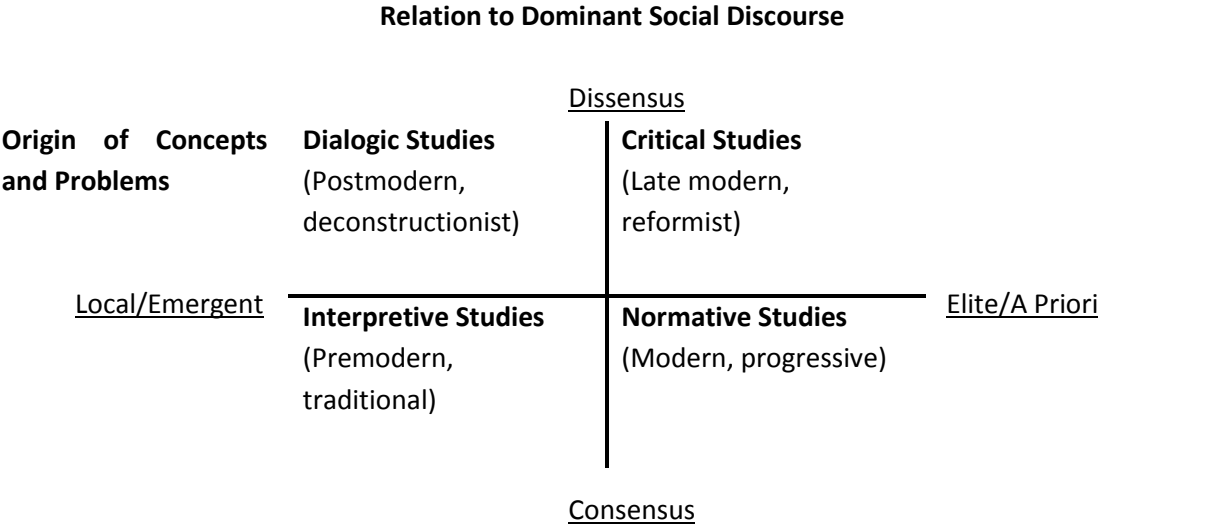
Als onderzoeker kijk ik met het perspectief van het relationisme naar dit onderzoek. Dit beeld is ontstaan door eerdere ervaringen binnen organisaties en specifiek binnen relaties tussen verschillende organisaties. Een belangrijke ervaring is opgedaan tijdens mijn stage bij de provincie Utrecht. Na de provinciale verkiezingen is daar door het nieuwe college besloten dat er geen plaats meer was voor het sportbeleid. Deze keuze werd echter niet veroorzaakt door het handelen van de beleidsmedewerkers, maar door de benodigde bezuinigingen en de daaropvolgende keuze voor de

kerntaken. Deze verandering in de structuur had echter wel gevolgen voor de relatie tussen de beleidsmedewerkers sport en de organisaties waar zij projecten mee uitvoerden. Zonder dat er anders gehandeld werd, ontstond er een andere sfeer aan tafel, omdat de partijen nu samen moesten gaan kijken of zij hun samenwerking voort konden zetten en op welke wijze.

Aan de andere kant heb ik binnen de provincie Utrecht ook gezien, dat de context waarbinnen de gemeenten in de provincie Utrecht hun sportbeleid uitvoerden niet wezenlijk veranderde, maar dat door het handelen van verschillende partijen, hun relatie wel verbeterde. Er was namelijk al een tijd bekend dat er vanwege de financiële crisis bezuinigd zou moeten worden op gemeentelijk niveau. In deze context had men ieder zijn eigen weg kunnen gaan, maar toen de provincie Utrecht een workshop voor de sportbeleidsmedewerkers organiseerde, waar informatie werd gegeven over verschillende bezuinigingsmogelijkheden, was te zien dat de relatie tussen deze gemeenten onderling, maar ook de relatie met de provincie Utrecht, verbeterde. De structuur bleef hetzelfde, maar het handelen van een actor, in dit geval de medewerkers sportbeleid van de provincie Utrecht, zorgde voor een positieve verandering in deze relatie.

Om terug te gaan naar dit onderzoek, ben ik van mening dat dit perspectief een meerwaarde is voor dit onderzoek. Zoals eerder beschreven, bevindt de gemeente Zuidplas zich in een dynamische context, welke ongetwijfeld zijn invloed zal hebben op de bestaande relaties tussen de sportverenigingen en de gemeente, terwijl ook het handelen van de partijen zelf de relatie zal beïnvloeden.

Hoewel nu duidelijk is dat de onderzoeker met een relationistisch perspectief naar organisatieprocessen kijkt, is er een viertal mogelijkheden om dit vraagstuk te benaderen. Deetz (2000) beschrijft deze onderzoeksbenaderingen aan de hand van twee kenmerken, namelijk het uitgangspunt van het onderzoek en de informatie waarnaar de onderzoeker op zoek is. Uit de combinatie van deze twee kenmerken komen de volgende onderzoeksbenaderingen naar voren:

Figuur 1: Overzicht van verschillende onderzoeksbenaderingen (Deetz, 2000)

Zoals te zien in figuur 1 is het uitgangspunt van het onderzoek ofwel de lokale situatie (local/emergent), ofwel vaststaande regels of plannen (elite/a priori). De informatie waarnaar de onderzoeker op zoek is, kunnen overeenkomsten (consensus) of verschillen (dissensus) zijn (Deetz, 2000).

Vanuit het relationistische perspectief waarmee de onderzoeker naar dit vraagstuk kijkt, is het interessant om op zoek te gaan naar de overeenkomsten die te vinden zijn in de betekenissen die de respondenten geven. Aangezien 'structure' en 'agency' niet zonder elkaar kunnen, is het interessant om te zien op welke aspecten overeenkomsten zijn te vinden. Liggen deze voornamelijk in de structuur, wat aannemelijk zou zijn aangezien de structuur in de basis voor alle relaties hetzelfde zal zijn, of zijn er ook overeenkomsten waarneembaar in het handelen van de actoren, waarmee meer inzicht kan worden verkregen over het handelen van sportverenigingen in de gemeente Zuidplas?

Met deze interpretatieve onderzoeksbenadering wordt uitgegaan van de lokale situatie en daarmee staan de betekenissen van verenigingsbestuurders centraal. Deze betekenissen worden geconstrueerd aan de hand van bepaalde aanwijzingen die mensen krijgen. De manier waarop ze vervolgens gebruikt worden is gebaseerd op de eigen identiteit en met welk frame men naar de aanwijzingen kijkt. Daarbij wordt een betekenis niet slechts op één moment gecreëerd, maar is dit een doorlopend proces, waarbij de betekenis continu wordt aangepast aan de hand van de bekende informatie (Weick, 1995). In dit onderzoek wordt gekeken naar de betekenissen die door verenigingsbestuurders gecreëerd zijn met betrekking tot de relatie van de gemeente en door welke aspecten deze betekenisgeving beïnvloed wordt.

2.2 Methodologie

2.2.1 Dataverzamelmethode

De keuze voor het bovengenoemde perspectief en de bovengenoemde onderzoeksbenaderingen, hebben ook gevolgen voor de keuze van de dataverzamelmethode. Het doel van het onderzoek is om de betekenissen die de betrokken sportverenigingen aan de relatie met de gemeente Zuidplas geven te achterhalen. Een goede manier om betekenissen te achterhalen, is het houden van diepte-interviews (Rubin & Rubin, 2005). Daarom zijn semigestructureerde diepte-interviews met de bestuursleden van de betrokken sportverenigingen afgenomen. Er is bewust gekozen voor de bestuursleden van de verenigingen, omdat zij meestal degenen zijn die het contact met de gemeente hebben. Andere personen binnen de verenigingen zullen misschien wel een duidelijke mening over dit onderwerp hebben, maar zijn niet de directe betrokkenen in deze relatie.

Bij het benaderen van deze verenigingen is rekening gehouden met verschillende kenmerken die deze verenigingen hebben. Zo is ervoor gezorgd dat er verenigingen uit alle vier de dorpen binnen de gemeente zijn benaderd. Binnen het onderzoek moet ook een goede verhouding zijn tussen het aantal binnen- en buitensportverenigingen, omdat deze met verschillende aspecten te maken hebben. Over het algemeen hebben de binnensportverenigingen weinig contact met de gemeente, omdat zij hun accommodatie gewoon huren via de exploitant van de accommodatie zelf, terwijl de buitensportverenigingen voor hun accommodatie vaak afhankelijk zijn van bijdragen van de gemeente (Korstanje, 2011). Tot slot is ook geprobeerd om zoveel mogelijk verschillende sporten te betrekken, omdat niet naar sportspecifieke kenmerken van de relatie wordt gekeken, maar een zo breed mogelijk gedragen beeld gezocht wordt.

De verenigingen waarmee gesproken is, vertegenwoordigen allereerst een grote verscheidenheid in het aantal sporten. Bij de buitensporten variërend van hockey, korfbal, tennis en voetbal, terwijl de binnensporten nog gevarieerder zijn. Zo is er gesproken met een badmintonvereniging, tafeltennis, turnen, rolschaatsen, basketbal, zaalvoetbal en volleybal. Dit geeft goed weer hoe groot de verscheidenheid aan sporten is in de gemeente Zuidplas. Daarnaast variëren de verenigingen ook sterk in grootte. Waar er gesproken is met verenigingen die slechts 30 leden tellen, is ook gesproken met verenigingen die ongeveer 100 leden tellen, of zelfs verenigingen die

rond de 500 leden tellen. Deze variërende grootte is ook terug te merken in de antwoorden die de verenigingen gaven. Grote verenigingen kampen regelmatig met hele andere problemen dan de kleine verenigingen en dat beïnvloed de visie van de verenigingen ongetwijfeld.

Naast interviews met de sportverenigingen is ook een interview gehouden met de beleidsmedewerker sport. Hiermee wordt achtergrondinformatie vanuit de gemeente verkregen, waarmee een beeld kan worden geschetst van het vraagstuk. Aangezien het vraagstuk zich verder nadrukkelijk richt op de betekenissen die de verenigingsbestuurders aan de relatie geven, is de data uit het interview met de beleidsmedewerker verder niet in de resultaten verwerkt.

Hoewel de interviews de belangrijkste databron voor de resultaten is, zijn er ook participerende observaties gedaan. Zoals eerder aangegeven, wordt dit onderzoek vanuit een relationistisch perspectief uitgevoerd, waardoor het handelen van de actoren ook belangrijk is. Door het doen van observaties wordt uiteindelijk niet alleen meegenomen wat er gezegd wordt, maar ook hoe de non-verbale communicatie van de respondenten is. Voor mijn dagelijkse werkzaamheden ben ik regelmatig aanwezig bij overleggen tussen de gemeente en verschillende sportverenigingen, waardoor ik de mogelijkheid heb om te zien hoe in deze relatie gehandeld wordt als de partijen bij elkaar zijn.

Tijdens de dataverzameling moet rekening gehouden worden met het feit dat het onderwerp van dit onderzoek voor verschillende respondenten een gevoelig onderwerp kan zijn. Respondenten die negatief tegenover de relatie met de gemeente staat, kunnen er van weerhouden worden om deze negatieve klanken te uiten in de interviews, uit angst dat dit negatieve gevolgen heeft voor de relatie met de gemeente. Als onderzoeker heb ik daarom volledige anonimiteit gegarandeerd aan de respondenten, zodat zij openlijk durven te spreken en er een volledig beeld van de relaties tussen de sportverenigingen en de gemeente ontstaat.

2.2.2 Data-analyse

Nadat de data verkregen is, zal deze logischerwijs ook geanalyseerd moeten worden. Om zoveel mogelijk informatie te kunnen gebruiken in de analyse, zijn de interviews opgenomen met een geluidsrecorder en vervolgens woord voor woord getranscribeerd. Van de observaties is een observatieverslag gemaakt, zodat deze ook geanalyseerd konden worden.

Voor alle analysestrategieën geldt echter dat de informatie moet worden gecodeerd (O'Leary, 2004). Om dit coderen op een goede manier te doen, is de onderzoeksslang van Boeije (2005) gebruikt. Volgens deze onderzoeksslang is de informatie eerst open gecodeerd. Dit houdt in dat er zonder voorkennis gekeken wordt naar interessante thema's in de data. De codes die aan de informatie gehangen worden, zullen zo specifiek mogelijk beschreven worden, waardoor een groot aantal codes ontstaat (Boeije, 2005).

Vervolgens is met deze grote lijst met codes gekeken worden welke thema's belangrijk zijn voor het onderzoek en welke wat minder relevant zijn, evenals dat wordt gekeken naar overkoepelende thema's, waar meerdere codes onder geplaatst kunnen worden. Dit gedeelte van het proces is het axiaal coderen van de gegevens (Boeije, 2005).

Na het axiaal coderen heeft de onderzoeker een lijst van verschillende codes met een beschrijving. Met deze codes worden de gegevens vervolgens gestructureerd en worden er relaties gelegd tussen de verschillende gegevens, wat selectieve codering wordt genoemd (Boeije, 2005).

Tot slot worden de relaties, die tijdens de selectieve codering zijn gelegd, vergeleken met de literatuur, waarna de bevindingen geplaatst worden in het relationistische kader van de interpretatieve benadering.

2.2.3 Analyse kader

Als analysekader voor de tweede data-analyse, worden de organisatieperspectieven van Martin en Frost (1999) gebruikt. Met deze perspectieven wordt vanuit verschillende invalshoeken gekeken naar de betekenissen die gegeven worden aan organisatieculturen. Hoewel de perspectieven zijn gepresenteerd als perspectieven die naar organisatieculturen kijken, zijn deze relevant om binnen dit onderzoek te gebruiken als analysekader. In de basis kijken deze perspectieven namelijk naar betekenissen in relaties en gedragingen. Daarmee zijn deze perspectieven ook geschikt om de betekenissen, die gegeven worden aan de relatie tussen sportverenigingen en gemeente, te analyseren.

Het integratieperspectief richt zich op gedeelde betekenissen binnen de organisatie. Daarbij kijkt het naar de organisatie in zijn geheel en zoekt naar harmonie en consensus binnen de betekenissen die gegeven worden door de respondenten (Martin & Frost, 1999). Binnen dit onderzoek wordt het integratieperspectief gebruikt om betekenissen te ontdekken waarover consensus bestaat bij de respondenten en die in alle relaties als hetzelfde worden ervaren.

Het differentiatieperspectief kijkt net als het integratieperspectief naar gedeelde betekenissen, maar richt zich daarbij op de vorming van subculturen. Binnen een subcultuur wordt consensus waargenomen, terwijl tegelijkertijd dissensus kan bestaan met de betekenissen van andere subculturen (Martin & Frost, 1999). Binnen dit onderzoek zijn diverse subculturen waar te nemen. Allereerst is er onderscheid te maken tussen bestuurders van binnensport- en buitensportverenigingen, die op verschillende manieren tegen de relatie met de gemeente aan kunnen kijken. Daarnaast is ook onderscheid te maken tussen bestuurders van verenigingen uit de verschillende dorpen. Ook hierbij is het mogelijk dat hier dissensus in de betekenisgeving van de verschillende subculturen waarneembaar is.

Tot slot wordt het fragmentatieperspectief gebruikt om naar individuele betekenissen te kijken. Bij deze betekenissen is geen consensus aanwezig, maar gaat het juist om dissensus. Het is zelfs mogelijk dat de betekenissen van een individuele respondent verschillende betekenissen aan eenzelfde onderwerp geeft, waardoor ambiguïteit ontstaat (Martin & Frost, 1999). Met het fragmentatieperspectief kijkt de onderzoeker naar individuele betekenissen van bestuurders van verenigingen. Ook wordt gekeken op welke vlakken de betekenissen van individuen afwijken van de gemeenschappelijke betekenissen in de subcultuur. Tot slot wordt ook gekeken naar ambigue betekenissen die respondenten hebben. Ambiguïteit ontstaat volgens Weick (1995) op het moment dat mensen toegang hebben tot teveel verschillende interpretaties over een situatie. Het is interessant om te kijken waardoor eventuele ambigue betekenissen ontstaan zijn.

2.2.4 Betrouwbaarheid en validiteit

Een onderzoek is pas relevant, als deze betrouwbaar is. Onder de betrouwbaarheid wordt verstaan dat er consistentie en rechtlijnigheid in de behaalde resultaten is. Een bedreiging voor deze betrouwbaarheid is de zogenoemde 'subject error'. Dit houdt in dat de respondent misschien anders antwoordt dan wanneer je het interview op een ander tijdstip zou houden (Gratton & Jones, 2007). In dit onderzoek is het voor te stellen dat het gemakkelijk is om een interview in te plannen als een respondent toch al een afspraak bij de gemeente heeft, maar het verloop van deze afspraak kan ook de antwoorden van de respondent beïnvloeden. Daarom zijn zoveel mogelijk 'neutrale' tijdstippen uitgezocht voor de interviews, zodat de respondenten zo min mogelijk beïnvloed worden door dergelijke gesprekken.

Een andere bedreiging is de 'subject bias'. Dat wil zeggen dat deelnemers misschien antwoorden geven waarvan ze denken dat de onderzoeker dat wil horen of waarvan zij denken dat

het de juiste antwoorden zijn (Gratton & Jones, 2007). Er is echter geen goed of fout, want een betekenis die iemand aan een relatie geeft is persoonlijk. Het is daarom belangrijk om duidelijk aan te geven dat er geen goede of foute antwoorden zijn.

Naast de betrouwbaarheid, is ook de validiteit van een onderzoek van belang. De vraag die hierbij centraal staat is 'hoe weet ik of de methode die ik gebruik daadwerkelijk meet wat ik wil dat het meet en zijn de conclusies die ik trek vanuit deze metingen daarom geldige conclusies?' (Gratton & Jones, 2007). Om zeker te weten dat de juiste gegevens worden verzameld, wordt in dit onderzoek gebruik gemaakt van twee verschillende dataverzamelmethode. Op deze manier wordt de data verzameld vanuit twee verschillende perspectieven, waarmee vanuit verschillende kanten het vraagstuk zal worden benaderd. Daarnaast wordt uitgegaan van de betekenissen van meerdere respondenten, waardoor het onderzoek meer valide zal worden.

2.2.5 Positie als onderzoeker

Als onderzoeker moet ik mij bewust zijn van de verschillende rollen die ik heb. Zo ben ik stagiaire bij de gemeente Zuidplas, maar ben ik zelf ook inwoner van de gemeente en ben ik lid bij een van de sportverenigingen in de gemeente. Ik kan daarmee op verschillende manieren beïnvloed worden en een oordeel vormen over dit onderzoek. Het is daarom belangrijk dat ik mij bewust ben van deze verschillende posities en dat ik zo objectief mogelijk in dit onderzoek blijf staan.

Mijn positie kan echter niet alleen mijn eigen oordeel beïnvloeden, maar ook die van de respondenten. Zo kunnen zij terughoudend zijn in hun reactie, omdat ik werkzaam ben bij de gemeente, waardoor zij bang zijn dat alle reacties direct binnen de gemeente bekend worden. Daarnaast is het ook mogelijk dat zij, als zij weten dat ik zelf ook sporter in de gemeente ben, bepaalde informatie als vanzelfsprekend beschouwen en verwachten dat ik dit ook weet. Op momenten dat dit voor dreigt te komen, moet ik ingrijpen en doorvragen op deze onderwerpen, zodat ik dit niet in ga vullen met mijn eigen interpretaties.

In de dataverzameling heb ik dit zoveel mogelijk proberen te ondervangen door vooraf duidelijk te maken dat de data anoniem verwerkt zou worden in dit rapport. Daarnaast is bij de verenigingen waar eerder al contact mee was geweest gezegd dat ik als onderzoeker niks mag invullen en dat ik graag een zo compleet mogelijk antwoord van de respondenten wil, zonder dat ik dat invul.

3. Literatuurstudie

In deze literatuurstudie komen concepten aan bod die relevant zijn voor dit onderzoek naar de relatie tussen de gemeente Zuidplas en de sportverenigingen. Allereerst wordt gekeken naar de theorie over de civil society. Zoals in de verdere uitwerking van dit concept duidelijk zal worden, bestaat de civil society uit maatschappelijke verbanden, waar ook sportverenigingen toe behoren. In relatie tot de civil society wordt ook aandacht besteed aan de terugtrekkende overheid en de veranderende rol van (sport)verenigingen, waardoor de verhoudingen in de civil society veranderen.

Aangezien de gemeente Zuidplas in 2010 is ontstaan uit een herindeling, wordt vervolgens een overzicht gegeven van de bekende theorieën op het gebied van gemeentelijke herindelingen en de te verwachten gevolgen en effecten van een dergelijke herindeling.

Tot slot wordt gekeken naar de theorie over inter-organisatorische relaties, aangezien de relatie tussen de gemeente en de sportvereniging er een is tussen verschillende (soorten) organisaties. In het kader van deze inter-organisatorische relaties wordt ook gekeken naar de resource dependence theory en specifiek naar relaties tussen overheid en non-profit organisaties.

3.1 Civil Society

Een term die steeds vaker genoemd wordt in de literatuur is 'civil society'. Dekker (2001) stelt in de inleiding van een bundel over civil society dat de term zeer populair is in de politiek en sociaalwetenschappelijke wereld in West-Europa. Hij omschrijft de civil society als volgt: *“Met het begrip civil society wordt aandacht gevraagd voor de maatschappelijke verbanden die niet tot de staat behoren en waarvan de kern ook niet in de individuele levenssfeer of de formele economie ligt.”* (Dekker, 2001, p. 11). Edwards (2009) geeft een iets specifiekere definitie van de civil society, namelijk dat de civil society bestaat uit: *“social mechanisms embedded in voluntary action, discussion and agreement.”* (Edwards, 2009, p. 11).

Na deze definitie beschrijft Edwards (2009) drie verschillende perspectieven op de civil society, waarbij ook de functie van de civil society van belang is. In het eerste perspectief wordt de civil society gezien als 'associational life'. Daarbij wordt de civil society gezien als een deel van de samenleving, dat bestaat uit associaties die niet tot de staat of de markt behoren. Door deze positionering omvat de civil society alle sociale verbanden, die zich tussen de familie en de staat bevinden en waar deelname aan op vrijwillige basis gebeurt. Het tweede perspectief op de civil society, is de civil society als de 'good society'. Hier wordt de civil society gezien als metafoor voor een goede samenleving. Centraal in dit perspectief staan normen en waarden die belangrijk worden gevonden voor de samenleving en waarmee de samenleving een goede samenleving wordt (Edwards, 2009). Tot slot wordt de civil society bekeken als de 'public sphere'. In deze optiek is de civil society de arena waar men zijn mening en ideeën kan uiten. Het maatschappelijk middenveld staat tegenover de staat, maar denkt mee over het beleid wat voor de organisatie van belang is (Edwards, 2009).

Hoewel deze drie perspectieven apart behandeld worden, zijn zij in de praktijk niet los van elkaar te zien. Edwards zegt daarover het volgende: *“Een exclusief en helder samenwerkend ecosysteem kan de drijvende kracht zijn voor een 'good society', maar de prestaties – successen van de goede maatschappij maken de onafhankelijkheid en het niveau van het speelveld dat een democratisch 'associational life' ondersteunt. Zonder een functionerende 'public sphere' zou dit niet mogelijk zijn, want dan zou er geen ruimte zijn voor bonden om te opereren in definiëring van de doelen en middelen van de 'good society'”* (Edwards, 2009, p. 106)

Aan de hand van deze drie perspectieven van Edwards kunnen verschillende begrippen onder de civil society worden geschaard, zoals ‘burgerinitiatief’, ‘democratie’, ‘verantwoordelijke samenleving’, ‘politieke en economische stabiliteit’, ‘vrijwilligerswerk’, ‘publieke opinievorming’, ‘sociaal kapitaal’, ‘maatschappelijk zelfbestuur’, ‘verenigingsleven’ en ‘vertrouwen in de samenleving’(Dekker, 2001; Dekker, 2002; Edwards, 2009; Dekker & de Hart, 2010; Putnam, 2000).

Deze begrippen zorgen voor een afbakening van organisaties die wel of niet tot de civil society behoren. Dit is binnen dit onderzoek van belang, omdat sportverenigingen over het algemeen tot deze categorie van organisaties worden gerekend. Sportverenigingen zijn immers organisaties waarvan mensen op basis van vrijwilligheid lid worden, waar men sociaal kapitaal opdoet en die voornamelijk draaien op vrijwilligerswerk (Boessenkool, Lucassen, Waardenburg, & Kemper, 2011).

De eerder genoemde maatschappelijke verbanden danwel sociale mechanismen staan voortdurend in relatie tot de staat en de markt, waardoor de samenleving vorm krijgt. De verhouding tussen deze actoren is voortdurend in beweging, waardoor taken van de ene naar de andere actor kunnen verschuiven. In de discussie over de positie van de verschillende actoren is een beweging zichtbaar van een terugtrekkende overheid. Verhoeven en Ham (2010) spreken over het feit dat de overheid op zoek is naar ‘brave burgers’, waarmee zij duidelijk proberen te maken dat de overheid steeds meer taken aan het maatschappelijk middenveld laat: *“Er lijkt sprake van een nieuwe maakbaarheid, waarbij deze keer niet de overheid, maar de burger de samenleving moet verbeteren. Burgers moeten actief burgerschap tonen bij het behartigen van publieke belangen”* (Verhoeven & Ham, 2010, p. 9). Om daartoe te komen moet volgens Verhoeven en Ham echter wel een en ander veranderen: *“Daarbij spelen gelijktijdig twee ontwikkelingen: die van een terugtrekkende overheid naar een heroptredende overheid, en die van een burgerschapsopvatting die uitgaat van rechten naar een burgerschapsopvatting die plichten centraal stelt”* (Verhoeven & Ham, 2010, p. 10).

3.1.1 Veranderende rol sportverenigingen

Verenigingen worden gekenmerkt door het vrijwillige karakter dat zij hebben. Mensen sluiten zich uit eigen beweging bij de vereniging aan en doen vervolgens vaak verschillende taken op vrijwillige basis. Daarnaast worden verenigingen altijd geassocieerd met twee aspecten, namelijk dat er maatschappelijke verbanden zijn die niet tot de staat of de markt behoren en dat de verenigingen niet primair gericht zijn op materiële belangen en religieuze of familiebanden (Boessenkool, 2011). Naast deze kenmerken wordt bij het indelen van verenigingen gekeken naar de aard van de doelstellingen. Zo wordt er onderscheid gemaakt tussen intern gerichte verenigingen, waarbij de doelen besloten liggen in de organisatie zelf, en extern gerichte verenigingen, waarbij de doelen buiten de organisatie liggen (Boessenkool, Lucassen, Waardenburg, & Kemper, 2011).

Sportverenigingen zijn oorspronkelijk bedoeld om sportbeoefening voor en door leden mogelijk te maken. De leden zijn op vrijwillige basis betrokken bij de andere leden en daarmee zijn sportverenigingen dus bij uitstek intern gerichte verenigingen, die door Boessenkool met de woorden van Handy (1988) mutual support organizations genoemd worden. Daarbij ziet men dat passie een centraal begrip is: *“Het plezier om ergens mee bezig te zijn, doorgaans met anderen, is belangrijker dan het eindresultaat. In sportverenigingen is dat zichtbaar bij tal van vrijwilligers die jaar in jaar uit actief zijn.”* Door deze passie zijn elke week bijna één miljoen mensen actief als vrijwilliger in de sport: *“Passie was en is voor velen nog steeds de basis, vooral vanwege de liefde voor de sport zelf.”* (Boessenkool, Lucassen, Waardenburg, & Kemper, 2011, p. 25)

De laatste jaren is echter een verschuiving waarneembaar in de taken van de sportvereniging. Waar deze taken dus oorspronkelijk binnen de vereniging zelf lagen, wordt sport

steeds meer als middel gezien en krijgt de sportvereniging ook taken toebedeeld, die verder gaan dan alleen het bedienen van de eigen leden. Boessenkool (2011) spreekt hier ook wel van een verschuiving van mutual support naar service delivery, waarmee hij de dienstbaarheid aan derden bedoelt. Het idee dat verenigingen maatschappelijk verantwoord bezig moeten zijn en een maatschappelijke taak hebben is niet nieuw meer. Sportverenigingen moeten zorgen voor integratie, het van de straat houden van probleemjeugd, zorgen voor de vermindering van obesitas en ga zo maar door. Het gevolg is dat de sportverenigingen voor de vraag komen te staan wat ze nu moeten. Dit gaat samen met de eerder genoemde ontwikkeling dat de overheid steeds meer taken aan het maatschappelijk middenveld laat. Om deze maatschappelijke taken uit te kunnen voeren, wordt echter steeds meer gevraagd van de vrijwilligers, terwijl verenigingen het steeds lastiger vinden om vrijwilligers te vinden (Breedveld, Hover, van Kalmthout, van Veldhoven, van der Werf, & Wisse, 2010).

Binnen de gemeente Zuidplas is ook te zien dat de (sport)verenigingen steeds meer taken van de overheid krijgen, maar tegelijkertijd wordt er door de gemeente veel waarde gehecht aan de bijdrage van vrijwilligers (bron: sportvisie?). Afgaande op de theorie zal de sportvereniging hierdoor in een spagaat komen: de gemeente vraagt of ze extra taken wil uitvoeren, maar tegelijkertijd wordt ook gevraagd om zoveel mogelijk zelf met vrijwilligers te doen. Voor dit onderzoek is interessant om te zien hoe de ervaringen binnen de relatie met de gemeente worden beïnvloed door deze ontwikkeling.

3.2 Gemeentelijke herindelingen

Zoals in de inleiding al is gezegd, is de gemeente Zuidplas in 2010 ontstaan uit een gemeentelijke herindeling. Een herindeling van een gemeente heeft als resultaat dat deze gemeente kleiner, anders of groter wordt. Een gemeente wordt kleiner als gevolg van een opsplitsing in deelgemeenten, de gemeente wordt anders in het geval van een grenscorrectie en de gemeente wordt groter als meerdere gemeenten samengevoegd worden (Berghuis, Herweijer, & Pol, 1995). Aangezien de gemeente Zuidplas is ontstaan door samenvoeging van drie gemeenten, wordt verder alleen naar samenvoeging gekeken.

Bij het samenvoegen van gemeenten zijn er twee varianten te onderscheiden. Allereerst is er de nodale herindeling, waarbij kleinere randgemeenten aan een grotere centrumgemeente worden toegevoegd. Bij een zonale herindeling zijn de gemeenten die samengevoegd worden meer gelijkwaardig en zijn er geen stedelijke kernen betrokken. In tegenstelling tot bij een nodale herindeling is de hiërarchie tussen de kernen bij een zonale herindeling niet een vaststaand feit. Door de relatieve gelijkwaardigheid kunnen de locatie van het bestuursapparaat en de naam van de nieuwe gemeente tot strubbelingen leiden (Berghuis, Herweijer, & Pol, 1995). De gemeente Zuidplas is ontstaan vanuit een zonale herindeling, waarbij de oude gemeenten min of meer gelijkwaardig waren. Voor de herindeling is dan ook, in samenspraak met de burgers, een nieuwe naam gekozen voor de gemeente.

Door deze gemeentelijke herindeling is de gemeente veranderd als organisatie, maar hebben ook ontwikkelingen plaatsgevonden die de relatie met maatschappelijke instellingen beïnvloeden. In het verleden zijn al verschillende onderzoeken uitgevoerd naar gemeentelijke herindelingen en de effecten en gevolgen daarvan.

3.2.1 Effecten

De effecten van een gemeentelijke herindeling worden grofweg in twee categorieën verdeeld. Aan de ene kant zijn er de effecten van schaalvergroting en aan de andere kant zijn er de effecten van de

fusie zelf (Berghuis, Herweijer, & Pol, 1995). Op het gebied van schaalvergroting verwacht men voornamelijk afbrokkelend draagvlak van de burgers, een grotere deskundigheid van de organisatie en meer ambities en efficiency. Een van de belangrijkste effecten is echter dat de relatie tussen de gemeente en de inwoners zal formaliseren. Berghuis, Herweijer en Pol (1995) verwachten dat dit zal leiden tot een geringere participatie van burgers in de gemeentepolitiek. Op het gebied van de fusie zelf ziet men dat de nieuwe gemeente om de organisatie en het beleid te herontwerpen. Gemeenten kunnen echter voor de fusie ook geneigd raken om nog snel lang gekoesterde wensen uit te voeren. Ook zijn er als gevolg van de fusie vaak beleidsachterstanden in de nieuwe gemeente en krijgt men te maken met tegenvallende veranderingskosten (Berghuis, Herweijer, & Pol, 1995).

Ook onderzoek van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) en Berenschot (2008) toont met name de effecten van de schaalvergroting na een gemeentelijke herindeling aan. Zo is op individueel niveau te zien dat zowel het vertrouwen als de belangstelling voor de gemeentepolitiek is afgenomen. Daarbij komt dat het zakelijke contact tussen de gemeente en burgers is toegenomen, terwijl de regelmaat van het contact tussen de wethouder en individuele burgers is afgenomen. Daar tegenover staat dat de professionaliteit en kwaliteit van de organisatie wel toeneemt. Hier zien de onderzoekers een zogenoemde 'spagaat van de herindeling' ontstaan: *"Bestuur en ambtelijke organisatie professionaliseren en verbeteren, maar de inwoners nemen het niet waar omdat hun interesse en betrokkenheid met de lokale politiek afnemen"* (Rijksuniversiteit Groningen & Berenschot, 2008, p. 120).

3.2.2 Gevolgen voor burgerparticipatie

Bovengenoemde effecten van de herindeling hebben hun weerslag op burgerschap en de burgerparticipatie. Deze gevolgen vinden voornamelijk plaats in de context van de schaalvergroting (Odinot, 2010).

Zo blijkt onder meer dat de regelmaat van het contact tussen de burger en de wethouder afneemt, en dat ook de rechtstreekse contacten tussen burgers en ambtenaren afnemen, waardoor de gemeente minder toegankelijk lijkt. Door deze toegankelijkheid neemt ook de kans op participatie van burgers af. Ook ontstaat het probleem dat inwoners zich vaak nog wel kunnen identificeren met de oude gemeente, maar niet met de nieuwe, grotere gemeente. Daarmee neemt de belangstelling voor de gemeentepolitiek af, maar door het oprichten van dorpsverenigingen, kunnen gemeenten daarop inspelen. De burgers zijn dan namelijk vaak wel bereid om mee te werken aan beleidsvorming op het gebied van leefbaarheid (Odinot, 2010).

Deze genoemde effecten kunnen de burgerparticipatie zowel bedreigen als een kans zijn om de burgerparticipatie te vergroten. Het is aan de nieuw ontstane gemeente om hierop in te spelen en zoveel mogelijk voordeel uit deze effecten te halen.

De effecten richten zich veelal op de relatie met individuele burgers, maar in het kader van dit onderzoek is het interessant om na te gaan of deze effecten ook spelen in de relatie met sportverenigingen of dat daar andere effecten zichtbaar zijn.

3.3 Inter-organisatorische relaties

Door de verschuivende posities van de verschillende actoren in de samenleving, zullen logischerwijs ook de relaties tussen deze partijen veranderen. Galaskiewicz heeft in 1985 geprobeerd om een overzicht te geven van de verschillende theorieën die er bestaan op het gebied van inter-organisatorische relaties. Daaruit heeft hij geconstateerd dat er drie verschillende arena's zijn waarin inter-organisatorische relaties tot stand komen.

De eerste arena is de arena waarin middelen worden verkregen en verdeeld. Een organisatie heeft materialen, producten en faciliteiten nodig om haar uiteindelijk product te kunnen realiseren. Om deze goederen te verkrijgen worden inter-organisatorische verbanden gestart met organisaties die deze goederen kunnen leveren. De tweede arena is die waarin politieke belangen een rol spelen. Organisaties worden niet alleen beïnvloed door andere organisaties waar zij afhankelijk van zijn, maar zij worden ook beïnvloed door wetten en normen die heersen in de samenleving waarin zij actief zijn. De mate waarin deze beïnvloeding plaatsvindt, is echter afhankelijk van de doelen die de organisatie zich gesteld heeft. In de arena van politieke belangenbehartiging worden inter-organisatorische relaties gecreëerd om zich te kunnen mobiliseren en als politieke belangengroep op te kunnen treden. Tot slot worden ook inter-organisatorische relaties aangegaan om legitimiteit voor de organisatiestrategie te verkrijgen. Organisaties doen dat door te proberen zich te identificeren met culturele symbolen en machtige personen in de samenleving (Galaskiewicz, 1985).

3.3.1 Motieven voor inter-organisatorische relaties

Een aantal jaar later heeft Oliver in 1990 op basis van de beschikbare literatuur een overzicht gemaakt van zes motieven, waarvan er altijd minstens één de oorzaak is van de vorming van inter-organisatorische relaties. Het gaat hierbij om de noodzakelijkheid, asymmetrie, wederkerigheid, efficiëntie, stabiliteit en legitimiteit. Aangezien al deze factoren ook in minstens één van de door Galaskiewicz herkende arena's te vinden is, worden deze factoren hieronder verder uitgewerkt, met daarbij ook een toelichting op de verschillende arena's.

Noodzakelijkheid

Relaties tussen organisaties worden soms aangegaan om te kunnen voldoen aan wettelijke of bestuursrechtelijke vereisten. In die gevallen wordt gesproken van inter-organisatorische relaties op basis van noodzakelijkheid (Oliver, 1990). Dit motief komt voornamelijk voor in de tweede arena van Galaskiewicz (1985) en hangt samen met verschillende politieke belangen. Zo kunnen relaties gedwongen aangegaan worden, wat voornamelijk gebeurt als men beïnvloed wordt door de heersende wetten en normen. De mate van deze beïnvloeding is echter afhankelijk van de doelen die de organisatie zich gesteld heeft. De relaties kunnen echter ook vrijwillig aangegaan worden, opdat de organisaties zich kunnen mobiliseren en als politieke belangengroep kunnen optreden (Oliver, 1990; Galaskiewicz, 1985). Een voorbeeld van relaties die aangegaan worden vanwege noodzakelijkheid, is als een voetbalclub een nieuw voetbalveld nodig heeft, terwijl de grond van de gemeente is. De voetbalvereniging zal dan contact met de gemeente moeten zoeken om te overleggen over dit nieuwe veld.

Asymmetrie

De asymmetrie binnen inter-organisatorische relaties verwijst naar de mogelijkheid om macht of controle uit te oefenen over een andere organisatie of zijn middelen. In contrast met het motief dat schaarste van middelen leidt tot samenwerking met andere organisaties, suggereert een machtsbenadering dat schaarste van middelen ervoor zorgt dat organisaties macht, invloed of controle proberen te gebruiken over organisaties die over de benodigde middelen beschikken (Oliver, 1990). Door deze benadering ontstaat een onderlinge afhankelijkheid die door Pfeffer en Salancik (1978) verder is uitgewerkt in de resource dependence theory. Met het oog op asymmetrie is het bijvoorbeeld mogelijk dat een gemeente, door middel van het verstrekken van subsidies en voorwaarden die daaraan verbonden zijn, macht uitoefent over de sportverenigingen die daar gebruik van willen maken.

Wederkerigheid

In contrast met de factor van asymmetrie in relaties, neemt een relevant deel van de literatuur impliciet of expliciet aan dat de vorming van relaties gebaseerd is op wederkerigheid. Motieven van wederkerigheid verkiezen samenwerking en coördinatie tussen organisaties boven het verkrijgen van dominantie, macht en controle. Er zijn drie aannames die de onderliggers zijn van de benaderingen gebaseerd op wederkerigheid. Als eerste neemt men aan dat schaarste van middelen eerder samenwerking veroorzaakt dan competitie. De tweede aanname is dat het proces van het vormen van verbanden wordt gekarakteriseerd door balans, harmonie, gelijkheid en wederzijdse ondersteuning, in plaats van door dwang, conflicten en dominantie en tot slot zullen de potentiële partners van een uitwisseling erop anticiperen dat de voordelen de nadelen zullen overstijgen (Oliver, 1990). Een voorbeeld van een relatie met wederkerigheid als basis, is als een sportvereniging contact zoekt met de gemeente omdat zij wil helpen bij de uitvoering van het sportbeleid.

Efficiëntie

Organisaties die inter-organisatorische relaties aangaan vanwege de efficiëntie, doen dit vaker met een intern dan een extern perspectief. De wens van de organisatie is om de verhouding tussen de interne input en de externe output te verbeteren. Men houdt in dit geval geen rekening met eisen van hogere organen, met macht en controle over middelen of de wens om inter-organisatorische voordelen te verkrijgen (Oliver, 1990). Ondanks dat men de relatie niet aangaat om controle en macht over middelen te verkrijgen, valt dit motief wel onder de arena die Galaskiewicz het verdelen en verkrijgen van middelen noemt, aangezien de organisatie wel op zoek is naar een grotere efficiëntie in de input en output van middelen (Galaskiewicz, 1985). Zo kunnen sportverenigingen bijvoorbeeld een relatie aangaan met de gemeente, zodat zij samen gemeentebreed activiteiten organiseert. Door deze samenwerking wordt de doelgroep groter, waarmee de kosten per deelnemer lager worden.

Stabiliteit

Een ander kritieke factor in het vormen van relaties is stabiliteit of voorspelbaarheid. Het vormen van relaties wordt vaak gezien als een antwoord op onzekerheid over de omgeving. Onzekerheid over de omgeving ontstaat door schaarste van middelen en bij een gebrek aan perfecte kennis over veranderingen in de omgeving en de beschikbaarheid van uitwisselingspartners. Vanuit dit perspectief dienen inter-organisatorische relaties als strategieën om onzekerheid te reduceren om zo een geordend en betrouwbaar patroon van stromen van middelen en uitwisselingen te bereiken (Oliver, 1990). Drie verschillende manieren om dit te realiseren is forestalling, forecasting en absorptie. Onder forestalling wordt het gedrag verstaan dat het ontstaan van onvoorspelbaar gedrag van andere organisaties voorkomt of controleert. Met forecasting wordt het gedrag bedoeld dat het gedrag van afhankelijke organisaties voorspelt en onder absorptie wordt tot slot het gedrag verstaan dat de negatieve gevolgen van het gedrag van andere organisaties vermindert (Galaskiewicz, 1985). Zo kunnen verenigingen bijvoorbeeld contacten met de gemeente blijven zoeken, zodat zij op de hoogte blijven van de laatste ontwikkelingen die voor hen relevant zijn. Op deze manier kunnen zij voorspellen wat de gemeente gaat doen, zodat ze daar op kunnen inspelen.

Legitimiteit

Tot slot worden inter-organisatorische relaties aangegaan om legitimiteit voor de organisatiestrategie te verkrijgen (Galaskiewicz, 1985). In deze gevallen wordt ook wel gesuggereerd dat de institutionele omgeving op de organisatie drukt en om rechtvaardiging van de activiteiten en

de output vraag. Deze druk motiveert organisaties om hun legitimiteit te vergroten, zodat ze voldoen aan de heersende normen, regels, geloof of verwachtingen van externe partijen (Oliver, 1990).

Organisaties die legitimiteit willen verkrijgen, zullen dit vooral doen door te proberen zich te identificeren met culturele symbolen en machtige personen in de samenleving (Galaskiewicz, 1985). Op deze manier hopen zij hun reputatie, het beeld dat anderen van hun hebben, hun prestige of de mate waarin zij geïdentificeerd worden met de heersende normen te laten zien of zelfs te verbeteren. Om deze reden zal een organisatie in dit geval dan ook proberen om een relatie aan te gaan met organisaties waarvan men vermoedt dat deze een hogere legitimiteit hebben dan dat zij zelf heeft (Oliver, 1990). Een voorbeeld van het zoeken naar legitimiteit is dat een vereniging de wethouder vraagt om een toernooi te openen of om zelfs mee te doen met een vriendschappelijke wedstrijd. Op deze manier wordt naar de buitenwereld bevestigd dat de gemeente goede dingen doet, omdat de wethouder daar ook bij betrokken is.

3.3.2 Resource Dependence Theory

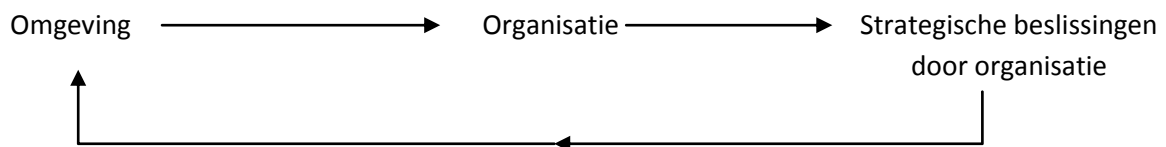
Bij de hiervoor genoemde motieven voor inter-organisatorische relaties is een aantal keer de term onderlinge afhankelijkheid genoemd. Aangezien dit aspect bij meerdere van de motieven een rol speelt, zal de onderlinge afhankelijkheid apart toegelicht worden.

Onderlinge afhankelijkheid is de reden waarom niets precies zo gaat als je zou willen en is de basis van de resource dependence theory van Pfeffer en Salancik (1978). Johnson (jr.) (1995) ondersteunt de bevindingen van Pfeffer en Salancik. Gegeven het feit dat geen enkele organisatie zelfvoorzienend is, worden zij gedwongen om met andere actoren in de omgeving relaties aan te gaan. De ongelijke distributie van waardevolle middelen maakt de noodzaak van asymmetrische ruil en machtsrelaties onvermijdelijk (Johnson (jr.), 1995). In relaties ontstaat afhankelijkheid als de ene organisatie afhankelijk is van de andere om iets te bereiken (Pfeffer & Salancik, 1978).

Deze afhankelijkheid kan op twee manieren ingedeeld worden. In de eerste plaats is er uitkomstafhankelijkheid. Hierbij is de uitkomst van organisatie A afhankelijk van de uitkomst van organisatie B. Binnen uitkomstafhankelijkheid is vervolgens nog een tweede onderscheid te maken, namelijk die van een competitieve relatie, waarbij de uitkomst van A hoger is als die van B lager is, en die van een symbiotische relatie, waarbij de output van A de input voor B is. Naast deze vormen van uitkomstafhankelijkheid is er ook gedragsafhankelijkheid, waarbij het gedrag van organisatie A afhankelijk is van het gedrag van organisatie B. Kort gezegd is afhankelijkheid het gevolg van de open systeem visie van organisaties, waarbij de organisaties zich bewust moeten zijn van hun omgeving (Pfeffer & Salancik, 1978).

Johnson (jr.) (1995) geeft verschillende aspecten van afhankelijkheid aan, waar organisaties vroeg of laat mee te maken krijgen. Allereerst maakt het nodig hebben van middelen de organisatie afhankelijk van andere organisaties. Deze noodzaak van de middelen zorgt ervoor dat men afhankelijk wordt van organisatorische uitwisseling. De relatie tussen de twee actoren kan vervolgens drie dimensies aannemen: afhankelijk, wederkerig of dominant. Daarnaast staat het feit dat de toegang tot middelen niet eerlijk verdeeld is, waardoor automatisch afhankelijkheid ontstaat in organisatorische relaties. Tot slot zijn ook externe aspecten van invloed op het gedrag van de organisatie, waardoor de organisatie afhankelijk wordt van haar omgeving. Voor managers van organisaties is het daarom belangrijk dat deze factoren van afhankelijkheid gemanaged worden. Allereerst is het van belang dat de organisatie overleeft. Vervolgens wordt gezocht naar manieren om de effecten van externe beperkingen te minimaliseren, om tot slot te proberen de autonomie te maximaliseren (Johnson (jr.), 1995).

De invloed van de omgeving op het organisatiegedrag is een dynamisch proces wat met behulp van onderstaand schema uitgelegd kan worden. Uit het schema wordt duidelijk dat de omgeving zijn invloed uitoefent op de organisatie. De organisatie maakt vervolgens strategische beslissingen in een poging de omgeving te controleren. De omgeving reageert hier vervolgens weer op, waardoor de organisatie op een nieuwe manier beïnvloed wordt door de omgeving. Op deze manier ontstaat een dynamisch proces tussen de organisatie en haar omgeving (Johnson (jr.), 1995).

Figuur 1: de dynamiek van de resource dependence theory. Bron: versimpelde weergave van figuur 1 van Johnson (jr.), 1995, pagina 12

Uit de literatuur blijkt duidelijk dat er geen organisatie is die niet te maken heeft met afhankelijkheden. De mate van afhankelijkheid kan echter variëren. De ene organisatie is immers meer afhankelijk dan de andere. Deze mate van afhankelijkheid wordt door drie factoren bepaald, namelijk 1) hoe belangrijk het middel voor de organisatie is, 2) in hoeverre er mogelijkheid is om middelen te verdelen en 3) de schaarsheid van de middelen en de mogelijkheid om bronnen te controleren (Pfeffer & Salancik, 1978).

De mate van belangrijkheid van een middel wordt door twee verschillende factoren bepaald. De eerste heeft betrekking op de input of output van de organisatie. Als een organisatie slechts één middel nodig heeft of slechts één middel produceert, dan wordt men sterk afhankelijk van dat ene middel. De tweede factor is hoe kritiek de bron is voor de organisaties. Als de organisatie zonder een bepaald middel absoluut niet kan functioneren, wordt men daar afhankelijker van, dan wanneer er ook alternatieven beschikbaar zijn. Een organisatie zal daarom zowel de input als de output willen stabiliseren om op die manier de overleving van de organisatie veilig te stellen (Pfeffer & Salancik, 1978). De mogelijkheid om middelen te verdelen en te gebruiken is een tweede factor die de mate van afhankelijkheid bepaalt. Dit is echter op meerdere manieren vorm te geven. Zo is er het bezit van middelen, maar ook de toegang tot de middelen die bepalend zijn. Tot slot spelen ook de controle over het gebruik van middelen en de mogelijkheid om regels te maken betreffende het bezit, de toewijzing en het gebruik van middelen een grote rol (Pfeffer & Salancik, 1978). De laatste factor is de schaarsheid van middelen en de mogelijkheid om bronnen te controleren. Het feit dat een organisatie de bronnen controleert, wil immers niet zeggen dat het een afhankelijkheid voor een andere organisatie kan creëren (Pfeffer & Salancik, 1978).

Het concept van afhankelijkheid is nuttig om te begrijpen hoe de besluitvorming in organisaties wordt gevormd door de omgeving. Als organisaties hun eigen eindjes bij elkaar kunnen knopen door hun macht te gebruiken en zo het gedrag van andere organisaties kunnen beïnvloeden, dan is het mogelijk om organisatiegedrag te zien als een consequentie van invloeden (Pfeffer & Salancik, 1978). In het kader van inter-organisatorische relaties is er echter ook kritiek op het gebruik van de resource dependence theory. Zo wordt volgens critici niet genoeg gekeken naar de omgeving en wordt niet meegenomen dat niet elke organisatie een potentiële bron voor de andere organisatie is.

3.3.3 Relaties tussen overheid en non-profit organisaties

Vandaag de dag zijn er veel verschillende meningen over wat de staat, de markt en non-profit organisaties zouden moeten doen. Men beseft dat de overheid en de markt niet alleen de problemen in de samenleving kunnen oplossen en doordat men inziet dat non-profit organisaties nauwere verbanden heeft met de samenleving, wordt een steeds grotere rol gezien voor deze organisaties bij het oplossen van problemen in de samenleving (Brinkerhoff & Brinkerhoff, 2002).

Doordat overheidsorganisaties en non-profit organisaties in verschillende sectoren werkzaam zijn, worden relaties tussen deze typen organisaties ook wel cross-sectionele relaties genoemd. Binnen de cross-sectionele relaties kunnen vervolgens weer verschillende typen relaties onderscheiden worden. Najam (2000) heeft op basis van verschillende theorieën zijn 'Four-C's model' ontwikkeld, waarin relaties worden ingedeeld op basis van de doelen en strategieën die de organisaties voor ogen hebben. In figuur 2 is het model van Najam weergegeven.

		Goals (Ends)	
		Similar	Dissimilar
Preferred Strategies (Means)	Similar	Cooperation	Co-optation
	Dissimilar	Complementarity	Confrontation

Figuur 2: Het 'Four-C's model' van Najam (2000, p. 383)

Zoals in het model te zien is, zijn de doelen en de strategieën tegenover elkaar gezet. Wanneer de doelen en de gewenste strategieën van beide organisaties overeenkomen, dan ontstaat een coöperatieve relatie. Komen de doelen en strategieën echter beide niet overeen, dan ontstaat een confronterende relatie. Soms is het echter zo dat beide organisaties wel dezelfde doelen hebben, maar dat zij deze met verschillende strategieën willen bereiken. In die situatie ontstaat er een complementaire relatie. Tot slot is het ook mogelijk dat de organisaties wel dezelfde strategie voor ogen hebben, maar met deze strategie verschillende doelen willen behalen. In dat geval is er sprake van een coöptatieve relatie (Najam, 2000). Aangezien in de literatuur verschillende definities gegeven worden voor de begrippen die in het 'Four-C's model' worden gebruikt, worden deze hieronder verder toegelicht.

Coöperatie

Een coöperatieve relatie komt voor wanneer de overheid en de non-profit organisatie dezelfde doelen en dezelfde strategie om deze doelen te behalen voor ogen hebben. Het komt echter ook voor dat de termen collaboratie en coproductie worden gebruikt om dit relatietype te omschrijven. Najam (2000) is echter van mening dat de auteurs die deze termen gebruiken zich voornamelijk richten op de machtsverhoudingen, terwijl dat in het model van Najam niet aan de orde is (Najam, 2000).

In het 'Four-C's model' is het niet zozeer van belang dat de machtsverhoudingen tussen de overheid en de non-profit organisatie in kaart worden gebracht. Wat als een belangrijker punt wordt gezien, is dat een partij geen bedreiging vormt voor de doelen of strategieën van de ander. Daarmee is de kans groot dat er coöperatief gedrag ontstaat, omdat de twee actoren immers geen bedreiging vormen voor elkaars gedachtegoed en daarmee niet het risico lopen dat de ander hun doelen of strategie zal proberen te veranderen (Najam, 2000).

Confrontatie

Een confrontatie ontstaat wanneer de overheid en de non-profit organisatie andere doelen en een andere strategie voor ogen hebben. Dit relatietype komt in de praktijk vaak voor en volgens Najam is het dan de overheid die haar macht gebruikt voor onderdrukking en intimidatie.

Het 'Four-C's model' verstaat onder confrontatie echter niet alleen de controle vanuit de overheid, maar ook de opstand en verdediging van de non-profit organisaties. Daarbij is het belangrijk dat niet gekeken wordt welke vorm van confrontatie er is, maar dat vooral gekeken wordt naar de verschillende doelen en gewenste strategieën, waardoor de partijen zich waarschijnlijk bedreigd zullen voelen door de activiteiten van de anderen (Najam, 2000).

Complementariteit

Een complementaire relatie ontstaat als de overheid en de non-profit organisatie dezelfde doelen hebben, maar een andere strategie om deze te bereiken voor ogen hebben. In de literatuur wordt complementariteit vaak gedefinieerd als een relatie waarin de overheid financier is en de non-profit organisatie degene die goederen of services levert (Najam, 2000).

In dit model wordt bij complementariteit echter gekeken naar de uiteindelijke doelen. Als de doelen van twee organisaties immers hetzelfde zijn, is het waarschijnlijker dat de organisaties zullen gaan samenwerken om de doelen te bereiken, ondanks dat ze de doelen met een andere strategie willen bereiken (Najam, 2000).

Coöptatie

Bij een coöptatieve relatie hebben beide organisaties andere einddoelen voor ogen, maar hebben zij wel eenzelfde strategie voor ogen. Vaak heeft dit relatietype een tijdelijk karakter en zal de relatie uiteindelijk overgaan naar één van de overige drie relatietypes. Coöptatie wordt op verschillende manieren uitgelegd. Enerzijds wil de non-profit organisatie een katalysator zijn om de samenleving te veranderen, wat vaak als een positief punt wordt gezien. Anderzijds wordt coöptatie ook wel gezien als die dingen die de overheid probeert om door de non-profit organisaties te laten doen, wat dan weer als een negatief punt wordt gezien (Najam, 2000).

In het 'Four-C's model' wordt coöptatie vooral gezien als die relaties waarin de organisaties proberen elkaars doelen te veranderen. De relatie zal bijna nooit in het type coöptatie blijven zitten, omdat de relatie door manipulatie verandert in confrontatie of juist verandert in coöperatie, omdat beide partijen het eens worden over de doelen. De coöptatieve situatie is echter erg onstabiel, vanwege de strijd tussen de verschillende doelen. Uiteindelijk zullen de machtsverhoudingen bepalen of en welke partij zal toegeven of opgeven. De relatie zal stabiliseren op het moment dat de relatie verschuift naar een van de andere drie types (Najam, 2000).

3.4 Conclusie

Uit deze literatuurstudie blijkt dat er een aantal aspecten is, die de relatie tussen de sportverenigingen en de gemeente kunnen beïnvloeden. Zo zullen de rollen die de gemeente en de verenigingen zichzelf toedichten van invloed zijn op hoe zij in deze relatie staan. Daarnaast zal ook de gemeentelijke herindeling, die in 2010 heeft plaatsgevonden, veranderingen teweeg hebben gebracht in deze relaties en daarmee zullen ook de betekenissen die de verenigingen daaraan geven beïnvloed zijn. Tot slot bevat de relatie op zichzelf al een aantal aspecten, dat een grote rol spelen in de vormgeving van de contacten. Zo is de motivatie waarmee men een relatie start van invloed op de uiteindelijke vorm die deze relatie krijgt.

4. Resultaten

In dit resultatenhoofdstuk wordt besproken welke bevindingen gedaan zijn tijdens de observaties en interviews bij de verenigingen. Zoals in het hoofdstuk hiervoor ook is besproken, is er een aantal aspecten en ontwikkelingen die een rol spelen in de relatie tussen sportverenigingen en de gemeente. Allereerst is de civil society benoemd, waarbij de terugtrekkende overheid en de maatschappelijke rol van sportverenigingen een belangrijke rol speelt. In dit hoofdstuk zal dan ook eerst gekeken worden naar de rollen die de bestuurders van sportverenigingen zien voor de gemeente en voor zichzelf.

Daarnaast is er het feit dat de gemeente Zuidplas in 2010 is gefuseerd. In de literatuurstudie zijn verschillende effecten van gemeentelijke herindelingen besproken en in dit hoofdstuk wordt aangegeven hoe de bestuurders de herindeling van de gemeente Zuidplas hebben ervaren.

Tot slot is in de literatuurstudie gesproken over inter-organisatorische relaties, oftewel de relatie zelf. Na de dataverzameling bleek dat deze in twee grote lijnen kon worden gesplitst. De eerste is de organisatorische kant van de relatie, waaronder de manier van contact, de reden van het contact en de personen met wie contact is vallen. Daarnaast is er de inhoudelijke kant van de relatie, waarbij meer gekeken wordt naar de betrokkenheid van de verenigingen, de sfeer binnen de relatie, de belangen die er spelen en de houding van de verschillende partijen.

4.1 Rollen

In de relatie tussen de sportvereniging en de gemeente spelen beide partijen een bepaalde rol. Deze rollen kunnen echter voor elke partij weer verschillend zijn. Daarom is de respondenten ook gevraagd welke rollen zij de partijen toeschrijven.

4.1.1 Rollen voor de gemeente

De grootste rol van de gemeente wordt op dit moment gezien in het bieden van faciliteiten en het onderhouden van de accommodaties. De meeste respondenten omschrijven deze rol als faciliterend en voorwaardenscheppend. Sommige verenigingen vinden echter dat de rol van de gemeente verder gaat dan alleen faciliterend. Voor deze verenigingen is de gemeente de partij die ervoor moet zorgen dat het mogelijk blijft om binnen de verschillende dorpen te kunnen sporten.

“Ik vind het nog steeds een gemeentelijke verantwoordelijkheid en ik denk dat ze dat proberen uit te dragen, dat ze de breedtesport binnen de kernen mogelijk willen blijven houden.” (Respondent 14)

De gemeente zal daarbij dus meer moeten doen dan alleen faciliterend optreden en zal de verenigingen ook moeten ondersteunen. Deze visie wordt vooral ook gedeeld door de kleinere verenigingen, die vinden dat de gemeente de verenigingen ook wel zou kunnen ondersteunen en informeren over kansen die de verenigingen kunnen aangrijpen om hun vereniging sterker te maken.

“Nou, ik zou het wel prettig vinden als ehm, als de gemeente misschien eens een bijeenkomst zou houden voor de kleine verenigingen in de Zuidplas om te kijken wat de gemeente zou kunnen betekenen om die kleine verenigingen eh misschien wegwijs te maken met hoe ze hun hoofd boven water eh kunnen houden.” (Respondent 10)

In de observaties is vooral te merken dat de verenigingen verwachten dat de gemeente de regierol op zich neemt. Dit komt voornamelijk tot uitdrukking in de houding die de verenigingen aannemen.

Zo zit men het grootste gedeelte van het overleg achterovergeleund en wacht men af wat de gemeente te vertellen heeft. De gemeente moet op dat moment duidelijk het voortouw nemen.

Terugtrekkende overheid

In het kader van de gemeentelijke rol op het gebied van sport, wordt tevens gesproken over de ontwikkeling van de terugtrekkende overheid, waarmee bedoeld wordt dat de overheid steeds meer taken aan het maatschappelijk middenveld laat. In de observaties tijdens de overleggen tussen de gemeente en sportverenigingen blijkt dat de gemeente daar ook voor staat en de gemeente noemt regelmatig dat men *“minder overheid [en] meer burger”* wil. Uit de interviews blijkt echter dat de bestuurders nog weinig van deze ontwikkeling merken. De reden dat dit niet gemerkt wordt is voor de meeste respondenten heel eenvoudig. De sportverenigingen hadden al nauwelijks contact met de gemeente en moesten alles al zelf doen, dus voor hen veranderde er weinig.

“Wij merken daar niets van, want wij hebben, wij hebben, ja, nauwelijks gemeentebemoeienis. Eh, wat dat betreft deden we het al zelf en doen we het nog steeds zelf.” (Respondent 08)

Enkele bestuurders die deze ontwikkelingen wel herkennen, geven aan dat dit niet specifiek voor de gemeente Zuidplas geldt, maar dat dit iets is wat al langer speelt. Dit komt ook terug tijdens de observaties, waar in de discussies blijkt dat de sportverenigingen in Moordrecht verschillende zaken, zoals het onderhoud van de sportvelden, al jaren zelf deden en daar afspraken over hadden gemaakt met de gemeente, terwijl in de andere dorpen het onderhoud door de gemeente verzorgd werd.

“dat hadden we natuurlijk eigenlijk ook al vanuit de gemeente Moordrecht, de manier waarop wij afspraken hadden gemaakt met de gemeente Moordrecht” (Respondent 07, 2012)

Los van deze feiten ontstaat de discussie of deze ontwikkeling nu wenselijk is. Hierover blijken de meningen van de verenigingen verdeeld te zijn. Zoals eerder beschreven is, zijn er verenigingen die vinden dat de gemeente een belangrijke rol hebben om het sporten in de dorpen mogelijk te maken. Dat staat echter tegenover het beeld van een overheid die juist steeds minder oppakt. Er zijn dan ook verenigingen die het geen goede ontwikkeling zouden vinden als de gemeente haar handen meer van het sportbeleid af zou houden, omdat zij het gevoel hebben dat de verenigingen niet alles alleen kunnen doen.

“Oh, nou, dat vind ik niet goed, eigenlijk. [...] En als dat niet gebeurt vanuit de gemeente, dan gebeurt het helemaal niet.” (Respondent 06)

Er zijn echter ook verenigingen die juist van mening zijn dat de gemeente veel minder kan doen op het gebied van sport. Binnen deze verenigingen heerst het idee dat het allemaal wel goed zal gaan met de sport, ook als de gemeente daar niet veel aan zou doen. De verenigingen zouden zichzelf volgens deze verenigingen wel moeten kunnen redden en niet afhankelijk moeten zijn van de hand die de gemeente uitsteekt.

“Nou, ik vind sowieso dat de overheid veel kleiner moet, dus dat er heel veel dingen gewoon helemaal niet meer hoeven, dus wat is de rol van de gemeente bij sportbeleid? Nou, ehm... wat gebeurt er als je dat niet meer doet. Wat gaat er dan mis?” (Respondent 05)

In de observaties is deze verdeeldheid ook te merken. Hoewel het niet expliciet benoemd wordt, lijkt het er wel op dat de verenigingen die alles al zelf deden ook pleiten voor zo min mogelijk overheidsbemoeienis. Verenigingen die juist meer door de gemeente gedaan zien, lijken dat allemaal juist wel fijn te vinden en zouden de situatie het liefst zo houden als die is. De mate waarin de overheid zich dus moet bemoeien met de sport, resulteert in verschillende meningen.

De keerzijde van ‘minder overheid’ is echter ‘meer burger’. Op de plaatsen waar de gemeente van de sportverenigingen geen rol meer hoeft te spelen, lijkt een rol te ontstaan voor de sportverenigingen zelf, maar hoe zien zij dat zelf?

4.1.2 Rollen voor de sportverenigingen

Waar de bestuurders duidelijk kunnen aangeven hoe zij de rol van de gemeente zien in de relatie, blijkt het lastiger om hun eigen rol duidelijk te maken. Wat wel door een groot deel van de respondenten benadrukt wordt, is dat de vereniging niet afwachtend moet zijn. Zeker als dat gekoppeld wordt aan de rol die sportverenigingen binnen het sportbeleid kunnen spelen, vindt men dat dit ook aan de eigen inbreng van de verenigingen ligt.

“Ik denk dat het ook ligt aan je eigen eh ja inbreng. Kijk volgens mij kun je er wel wat in betekenen, maar het ligt ook aan je zelf.” (Respondent 03)

Tijdens de observaties bleek dat er verenigingen zijn die deze eigen inbreng ook erg serieus nemen. De verenigingen waren op eigen initiatief bij elkaar gekomen om de bijeenkomst met de gemeente voor te bereiden en hadden een eigen visiedocument opgesteld en naar de gemeente gestuurd, zodat tijdens de bijeenkomst besproken kon worden in hoeverre de visies van de gemeente en de verenigingen overeenkomen.

Dit staat echter haaks op het beeld van de achteroverleunende vereniging, die wacht tot de gemeente het woord neemt. Uit de interviews blijkt dat er ook verenigingen zijn die hun eigen rol vooral laten afhangen van de wens van de gemeente en bepalen daarna wat zij daarmee kunnen doen.

“in hoeverre dus de gemeente ons ondersteunt, kunnen wij weer eh aan de wens van de gemeente tegemoet komen.” (Respondent 12)

Naast deze rollen voor de verenigingen is er ook een aantal respondenten dat duidelijk een maatschappelijke rol voor de verenigingen ziet. De vereniging moet niet alleen bezig zijn met het aanbieden van sport, maar heeft nog een bredere functie in de maatschappij. De maatschappelijke rol van sportverenigingen is echter iets wat niet alleen door de verenigingen zelf wordt gezien, maar wat ook steeds vaker door de overheid benadrukt wordt.

Maatschappelijke rol

De maatschappelijke rol van sportverenigingen wordt door iedereen erkend, maar wordt tegelijkertijd door iedereen anders ervaren. De meeste verenigingen geven aan dat ze proberen

maatschappelijk hun steentje bij te dragen door deel te nemen aan projecten als BRAInS (Brede Activiteiten in Scholen) of door andere samenwerkingen met scholen aan te gaan.

Hoewel deze maatschappelijke rol dus duidelijk herkend wordt door de verenigingen, geven de verenigingen wel aan dat zij bepaalde knelpunten ervaren bij het uitvoeren van deze maatschappelijke rol. Zo wordt genoemd dat er voor het uitvoeren van de maatschappelijke functie nog meer vrijwilligers nodig zijn, terwijl deze steeds lastiger te vinden zijn. Daarbij komt het feit dat deze vrijwilligers voornamelijk in de avonden beschikbaar zijn en niet overdag, wanneer ze gevraagd worden. Hierdoor kunnen sportverenigingen, soms zonder dat ze dat willen, niet voldoen aan de maatschappelijke functie die ze wordt toegedacht.

“Nou, je hebt er geld voor nodig en je hebt er vrijwilligers voor nodig. Nou en bij de [vereniging] hebben we, geld hebben we sowieso niet en vrijwilligers, dat zijn er net drie die het bestuur willen zijn.” (Respondent 06)

De maatschappelijke rol van sportverenigingen wordt in diverse studies over sportverenigingen genoemd, maar in de praktijk blijkt deze dus toch minder aanwezig te zijn dan gedacht. De gemeente Zuidplas heeft in haar sportvisie echter ook opgenomen dat *“Een grotere rol wordt gezien voor de verantwoordelijkheid van sportverenigingen”* (Gemeente Zuidplas, 2011c, p. 5). Deze opmerking wekt de indruk dat de gemeente dit ook actief richting de verenigingen communiceert. De verenigingen geven echter aan dat zij geen druk vanuit de gemeente ervaren om een grotere maatschappelijke rol op zich te nemen en dat dit meer iets is waar de verenigingen zelf voor kiezen of niet.

“I: Ja. En merken jullie daar dan ook een, nou ja, de vraag vanuit de gemeente of jullie dat soort taken op je wil nemen?”

R: Nee, en dat verbaast me wel...” (Respondent 10)

4.2 Gemeentelijke herindeling

Naast de verschillende rollen die de partijen hebben in de relatie met elkaar, speelt in de gemeente Zuidplas ook het feit dat de gemeente nog maar kort bestaat. De gemeentelijke herindeling waaruit de gemeente Zuidplas is ontstaan heeft in 2010 plaatsgevonden. De sportverenigingen komen allemaal uit een van de vier dorpen (Moerkapelle, Moordrecht, Nieuwerkerk aan den IJssel of Zevenhuizen) die nu tot de gemeente Zuidplas behoren en door de fusie hebben er verschillende veranderingen in het beleid plaatsgevonden. Daarnaast is ook de partij waarmee ze contact hebben, veranderd. De gemeente is, zowel als plaats en als organisatie, groter geworden en er zijn andere mensen waar de contacten mee zijn. Deze aspecten spelen ook een rol in de betekenissen die aan de relatie tussen sportverenigingen en de gemeente wordt gegeven.

4.2.1 Contacten met de oude gemeente

De contacten die de verenigingen met de vorige gemeente hadden, verschillen per vereniging en zeker ook per gemeente. Een aantal verenigingen had redelijk veel contact met de oude gemeente, terwijl andere verenigingen juist zeer beperkte contacten met de gemeente hadden. De contacten die er waren, worden echter door alle respondenten als redelijk tot goed omschreven.

Grote verschillen tussen de oude contacten en de huidige contacten met de gemeente worden niet opgemerkt, hoewel wel wordt opgemerkt dat men het vroeger makkelijker vond om contacten te zoeken met de gemeente.

“Vroeger liep ik rustig eens de kamer van de wethouder in en als die er zat dan had ie tijd voor je. Nou, dat kan niet meer, de deur is op slot en afspraken maken via de secretaresse.”
(Respondent 07)

4.2.2 Sinds de herindeling

Sinds de gemeentelijke herindeling hebben de verenigingen verschillende veranderingen ondervonden in hun relatie met de gemeente. Een aantal van deze veranderingen is onvermijdelijk bij een herindeling, terwijl andere veranderingen te maken hebben met keuzes die de gemeente zelf heeft gemaakt. Een van de veranderingen die de verenigingen merken, is het feit dat de gemeente wat afstandelijker is geworden, maar dat zij tegelijkertijd ook professioneler is geworden. Deze aspecten kunnen als negatief worden ervaren, maar de verenigingen die dit opgemerkt hebben, vinden dit juist een positieve ontwikkeling.

“Maar langzaam maar zeker zal dat zakelijker, wat afstandelijker worden denk ik. En ik kan daar niet zo over inzitten” (Respondent 02)

Er zijn echter ook verenigingen, die sinds de herindeling een achteruitgang zien en zij merken dat aspecten waar zij in het verleden voordeel van hadden worden afgeschaft, waardoor ze het gevoel hebben dat de gemeente geen aandacht meer aan ze besteed. De grootste (negatieve) veranderingen die door de verenigingen gemerkt worden, zijn die van de subsidiestop en de harmonisatie op het gebied van de accommodaties. De subsidiestop wordt voornamelijk herkend door de verenigingen die voorheen een accommodatiesubsidie of een jeugdsubsidie kregen. Door de stop van deze subsidie, moeten verenigingen nu andere middelen aanboren, want soms nog wel lastig lijkt.

Harmonisatie

Zoals gezegd is een andere belangrijke verandering dat de regelingen over de sportaccommodaties gelijkgetrokken moeten worden. Deze verandering treft met name de buitensportverenigingen, die direct de gevolgen zullen ondervinden binnen hun afspraken met de gemeente. Voor het uitvoeren van deze harmonisatie hebben verschillende overleggen plaatsgevonden met de betrokken sportverenigingen. De respondenten binnen dit onderzoek hebben echter het gevoel dat er op dit moment, ondanks de tijd die er in gestoken wordt, nog niet echt geharmoniseerd wordt.

“Ik denk ja, als we gaan harmoniseren dan moeten we ook echt gaan harmoniseren en dit is gewoon beschrijven van de bestaande situatie en dat vind ik gewoon helemaal niks.”
(Respondent 05)

Een groot knelpunt in dit harmonisatietraject blijkt echter het verleden te zijn. Ondanks dat er nu een nieuwe gemeente is ontstaan, blijven partijen toch beroep doen op de oude afspraken die gemaakt zijn. Doordat deze afspraken echter zo verschillend zijn, wordt het op deze manier lastig om één lijn te vinden waarin alle verenigingen zich kunnen vinden.

4.2.3 Verhoudingen tussen de sportverenigingen

Wat opvalt, is dat de respondenten de verhoudingen tussen de verenigingen in verschillende dorpen ter discussie stellen. Het idee heerst duidelijk dat er verenigingen of dorpen zijn die anders behandeld worden. De duidelijkste aanname is dat veel nieuwe regelingen gebaseerd zijn op de oude situatie in de gemeente Nieuwerkerk, omdat dit de grootste gemeente was.

“Proberen zaken zo te regelen, in de uitvoering, zoals ze vroeger ook in Nieuwerkerk gingen. Geen enkel overweging of begrip van he, hoe deden zij dat daar?” (Respondent 13)

Ook de verhouding tussen binnensport- en buitensportverenigingen wordt ter discussie gesteld. Waar de subsidie van de binnensportverenigingen is stopgezet en men nu alles zelf moeten betalen, is men van mening dat buitensportverenigingen nog wel degelijk gesubsidieerd worden, doordat de velden vaak door de gemeente aangelegd worden en deze nooit voor een kostendekkende huurprijs aan de verenigingen worden verhuurd.

“Ja, er is duidelijk onderscheid tussen de buitensporten die veel meer geld verteren in principe uit gemeenschapskas, dan met de overige sporten” (Respondent 09)

Om deze ongelijkheid tegen te gaan, vinden de respondenten dat de gemeente meer moet streven naar een gelijke behandeling. Deze gelijkheid wordt vooral gezien in het gelijktrekken van prijzen en dezelfde regels en voorwaarden voor alle verenigingen. Opvallend is dat de verenigingen dit specifiek noemen, aangezien de eerder genoemde harmonisatie ook tot doel heeft om de bestaande regelingen gelijk te trekken. Dit bevestigt de constatering dat de harmonisatie op dit moment nog snelheid mist.

4.3 Relatie

Zoals eerder al opgemerkt, is een relatie een verband tussen twee of meer partijen, die voor elke partij anders is. In dat opzicht is het niet verrassend dat er uiteenlopende antwoorden gegeven worden als men gevraagd wordt hoe ze tegen de relatie met de gemeente aankijken. Zo geven met name binnensportverenigingen aan eigenlijk helemaal geen relatie met de gemeente te ervaren. De verenigingen die wel een relatie met de gemeente ervaren, ervaren deze allemaal redelijk tot zelfs goed.

Om een relatie echter alleen maar te typeren als ‘goed’, ‘redelijk’ of ‘is er niet’, geeft niet een volledig beeld van hoe deze relatie nu daadwerkelijk eruit ziet en welke betekenissen de verenigingen hieraan geven. Aangezien er in relaties veel aspecten een rol spelen, is er onderscheid gemaakt tussen de organisatorische relatie en de inhoudelijke relatie.

4.3.1 Organisatorische relatie

Onder de organisatorische relatie worden aspecten die er voor zorgen dat het daadwerkelijke contact tussen de partijen plaatsvindt behandeld, indien deze ook genoemd zijn door de respondenten in dit onderzoek. Zo is er bijna altijd een reden dat er contact wordt gezocht door één van beide partijen. Ook is er het aspect dat één van de partijen het initiatief neemt voor deze contacten. Tot slot is er de manier waarop contact wordt gezocht en met wie deze contacten dan worden gezocht.

Reden

Het eerste aspect dat een rol speelt, is de reden waarom de contacten worden gezocht door of met de gemeente. Het blijkt dat de verenigingen vooral contact zoeken met de gemeente op het moment dat zij iets van de gemeente nodig hebben of het nodig vinden om contact te zoeken. Als ze niks nodig hebben van de gemeente of het idee hebben dat de gemeente ze niet verder kan helpen, zullen ze ook minder snel zelf contact zoeken met de gemeente.

“kijk je moet er wel wat aan hebben en ik denk, en misschien kan ik dat mis hebben, [...] dat die mij niets extra’s kunnen bieden voor de vereniging.” (Respondent 06)

Een enkele keer worden er andere redenen genoemd om contact op te nemen met de gemeente. Zo is er een vereniging die contact met de gemeente heeft gezocht om mee te werken aan een toernooi. Op deze manier wilde de vereniging aan de mensen laten zien wat de vereniging allemaal doet en tegelijkertijd aan de gemeente laten zien hoe zij worstelen nu de subsidie vanuit de gemeente is stopgezet. Ook wordt een keer genoemd dat de vereniging af en toe contact zoekt met de gemeente om bewust de relatie met de gemeente goed te houden. Op deze manier ontstaat er volgens de vereniging stabiliteit in deze relatie en blijven de verhoudingen goed.

“Dat is eh voor mij nog wel eh, ja, moet ik daar een goeie mix zien te vinden. Je wilt niet te vaak aan de bel trekken, maar je wilt ook die verstandhouding goed houden” (Respondent 07)

Er zijn dus meerdere redenen waarom verenigingen contact opnemen met de gemeente, maar gezien de diverse reacties van de respondenten, lijkt de belangrijkste reden echter dat er een meerwaarde dient te zijn voor het contact met de gemeente en dat de partijen elkaar op dat moment nodig hebben.

Initiatief

Vanuit dit oogpunt lijkt het alsof alle contacten vanuit de sportverenigingen (moeten) komen. Dit blijkt echter niet het geval, aangezien sommige verenigingen aangeven dat de gemeente ook contact zoekt met de sportverenigingen. Net als wanneer het initiatief vanuit de verenigingen komt geldt ook hiervoor dat het lijkt alsof de contacten pas gezocht worden op het moment dat het voor de gemeente echt nodig is. Voorbeelden die genoemd worden zijn de insprekavonden over het nieuwe sportbeleid, het subsidiebeleid en het huidige harmonisatietraject. De betekenissen die men aan deze uitnodigingen geeft, verschillen echter wel tussen de respondenten. Sommige verenigingen voelen zich op deze manier betrokken bij de ontwikkelingen in de gemeente en vinden dat de gemeente de verenigingen waar nodig op de hoogte houdt van de ontwikkelingen.

“ik heb de indruk dat de gemeente hier wel, wel contact zoekt met de verenigingen als het nodig is en betreft bij ontwikkelingen” (Respondent 02)

Andere verenigingen geven juist aan dat de meeste contacten vanuit de vereniging zelf moeten komen en de gemeente alleen initiatief neemt bij algemene bijeenkomsten, waarbij de verenigingen dan zelf weer initiatief moeten tonen om te reageren.

Manier van contact

De contacten die door de gemeente worden gezocht, worden veelal op een formele manier middels uitnodigingen gezocht. Na deze uitnodigingen volgt meestal een avond waarop de verenigingen kunnen inspreken of volgt een overleg met één of meerdere verenigingen. Een van de respondenten gaf aan dat hij slechts één keer persoonlijk benaderd was door de gemeente. Deze manier van benadering zou deze respondent wel vaker willen zien.

“Ik ben één keer, wel een keer persoonlijk door iemand van de gemeente eh benaderd ... Maar die stuurde mij een mailtje en die schreef, beste [Jan]. Nou, dan ben ik al helemaal geïnteresseerd, ... dan word ik persoonlijk benaderd van of ik iets dan wil doen. En dan denk ik ja, zo moet het he. ... daar eh dat maakt de contacten wat gemakkelijker, maakt het persoonlijk” (Respondent 10)

De manier waarop sportverenigingen contact zoeken met de gemeente, verschilt duidelijk met die van de gemeente. De manier van de vereniging lijkt persoonlijker dan de manieren die de gemeente gebruikt.

Aanspreekpunt

De manier van contact is verschillend, maar dat is ook de persoon met wie het contact wordt gezocht binnen de gemeente. Sommige verenigingen stappen eerst naar de beleidsmedewerker, terwijl anderen juist gelijk naar de wethouder stappen als ze wat nodig hebben. De verenigingen geven echter wel bijna allemaal aan dat het niet uit zou moeten maken met wie je contact hebt binnen de gemeente, omdat de wethouder en de beleidsmedewerker in principe toch met elkaar overleggen. Toch leert de ervaring een aantal verenigingen echter wel dat men eerder naar de wethouder moet stappen, omdat die meer te zeggen heeft dan de beleidsmedewerker.

“Maar ik heb in de jaren dat ik eh bestuurslid ben van [de vereniging] [...] er wel van geleerd dat je eh contact moet leggen met de wethouder. En niet met een ambtenaar.” (Respondent 07)

Ook uit de observaties blijkt dat de verenigingen zich anders gedragen als de wethouder bij een overleg aanwezig is, dan wanneer alleen de beleidsmedewerker erbij is. Met de wethouder erbij is de sfeer vrij zakelijk, terwijl de toon meer ontspannen is als alleen de beleidsmedewerker erbij is.

Hoewel wordt aangegeven dat de wethouder sneller kan handelen, blijkt dat een aantal verenigingen ook niet op hoogte is wie op dit moment de beleidsambtenaar sport binnen de gemeente Zuidplas is. Dit betekent dat zij, zelfs al zouden zij in eerste instantie met de beleidsambtenaar contact op zouden willen nemen, zij dat niet kunnen doen, omdat zij niet weten wie dat is.

“R: Wie is dat?”

I: [naam].

R: Oké, oké. Nou, dat is nieuwe informatie voor mij.” (Respondent 08)

Bij het vinden van een aanspreekpunt kan het dus meespelen dat de verenigingen niet altijd alle mogelijkheden hebben om personen te benaderen binnen de gemeente, doordat ze niet weten wie ze allemaal kunnen bereiken.

4.3.2 Inhoudelijke relatie

Naast de organisatorische kant van deze contacten, is er ook een inhoudelijk aspect binnen de relatie. Hierbij wordt voornamelijk gekeken naar de ervaringen die de respondenten hebben opgedaan in de contacten met de gemeente. Thema's die hierbij aan bod komen, zijn de sociale en zakelijke contacten, de betrokkenheid, de belangen van de partijen, de communicatie en de positie die de partijen ten opzichte van elkaar hebben.

Sociaal vs. Zakelijk

Het eerste aspect dat opvalt, is dat de respondenten onderscheid maken tussen de sociale en zakelijke contacten die de verenigingen met de gemeente heeft. Over het algemeen is men duidelijk tevreden over de sociale contacten met de gemeente. De gemeente toont interesse als de vereniging presteert of speciale evenementen organiseert.

“Dat terwijl op het overige gebied, op het sociale gebied, vind ik ze juist heel erg goed.”
(Respondent 09)

Iets wat duidelijk met deze sociale kant van de contacten te maken heeft, is de sfeer in de relatie. Deze sfeer wordt op verschillende manieren ervaren. Er zijn verenigingen die de sfeer als positief ervaren en met een goed gevoel naar bijeenkomsten gaan.

Tijdens algemene open avonden zijn er verenigingen die aangeven het lastig te vinden om als ‘nieuwkomer’ een plaatsje te vinden in een bijeenkomst. Zij hebben vooral het idee dat er met sommige aanwezigen vroeger al contact was en krijgen de indruk dat vooral deze verenigingen het meeste voor het zeggen hebben.

“het heeft niet zozeer te maken met de grootte van de verenigingen als je bij elkaar bent, maar meer dat er een soort sfeertje wordt gecreëerd van ouwe jongens krentenbrood”
(Respondent 10)

Hoewel de respondenten aangeven dat de sociale contacten met de gemeente goed zijn, blijkt dit niet altijd terug te komen in de sfeer die tijdens deze contactmomenten heerst. Er dient echter wel rekening gehouden te worden met het feit dat de sfeer tijdens het ene overleg heel anders kan zijn, dan tijdens een ander overleg met dezelfde partij. Tijdens de observaties was ook te zien dat de sfeer over het algemeen goed was, maar dat, zodra er meer zakelijke aspecten besproken werden, deze sfeer wat killer werd. Wellicht heeft dit te maken met het feit dat de zakelijke contacten door de respondenten op dit moment minder worden gewaardeerd. Er blijken onduidelijkheden in contracten te zitten en ook de totstandkoming van deze contracten verloopt niet altijd even soepel. Men vindt dat de gemeente duidelijker moet zijn in de zakelijke trajecten. Een van de respondenten verwoordt dit als volgt:

“Opener en eerlijker. En dan heb ik het dus gewoon weer over het zakelijke aspect. Het zakelijke aspect vind ik slecht geregeld.” (Respondent 09)

Betrokkenheid

Voorbeelden van deze zakelijke contacten hebben te maken met de betrokkenheid van de sportverenigingen en de gemeentelijke sportvisie die in 2011 is vastgesteld. De respondenten geven aan dat de gemeente regelmatig probeert om de verenigingen te betrekken bij de totstandkoming van het beleid. De respondenten vinden dit een goed punt, alleen merken zij op dat dit dan wel gemeend moet zijn. Het komt nogal eens voor dat de respondenten het idee hebben dat zij alleen maar worden uitgenodigd om te doen voorkomen dat er betrokkenheid is.

Los van het feit of men zich daadwerkelijk betrokken voelde bij de totstandkoming of niet, wordt de betrokkenheid bij de uitvoering van de sportvisie vervolgens helemaal gemist. Het is gebleven bij de totstandkoming, maar wat betreft de uitvoering hebben de respondenten niet het gevoel dat ze betrokken worden door de gemeente. De verenigingen hebben dus kennelijk weet van

de sportvisie die de gemeente ontwikkeld heeft, maar zijn er vervolgens nauwelijks meer betrokken bij geweest. Op dit moment blijkt echter dat de verenigingen überhaupt niet het idee hebben dat er wat met de sportvisie gedaan wordt. Zij ervaren de sportvisie als iets wat opgesteld moest worden, maar wat daarna onderin de kast is beland.

“Dan zie je een prachtige sportnotitie, sportnota, en daar staat halleluja in over eh hoe men met sportverenigingen wil omgaan, maar als je naar de werkelijkheid kijkt, zit daar wel een groot gat tussen volgens mij.” (Respondent 13)

Het enige aspect van het beleid van de gemeente wat de verenigingen wel merken, zijn de financiële kwesties. Hoewel tijdens de observaties door de gemeente benadrukt werd dat de harmonisatie niet bedoeld is om geld op te leveren, maar ondanks dat hebben de verenigingen toch een ander beeld. Zij hebben nog steeds het gevoel dat de gemeente de sport wel wil behouden, maar dat het vooral niet teveel geld mag kosten en zelfs het liefst nog geld oplevert.

“Ja, ik denk dat eh, ze gewoon heel graag willen dat de verenigingen bloeien en we hebben hier ook hele mooie bloeiende verenigingen en dat willen ze, maar het mag niet zoveel kosten.” (Respondent 11)

Belangen

Doordat de verenigingen het idee krijgen dat het voor de gemeente alleen maar om de financiën gaat, ontstaat het beeld dat de gemeente en de sportverenigingen af en toe verschillende belangen hebben. Daarnaast geven respondenten aan dat de belangen soms ook wel hetzelfde zijn, maar dat beide partijen een andere weg zien om deze doelstellingen voor zichzelf te halen.

“maar waarbij dan toch op een gegeven moment, maar dat zal altijd zo blijven, dat de gemeente toch ook wel wat tegenstrijdige, nee niet tegenstrijdige, eigenlijke belangen hebben, maar zeg maar dat de belangen niet, op tempo niet altijd op elkaar aansluiten.” (Respondent 02)

De respondenten zijn echter van mening dat de belangen van de gemeente en de verenigingen op één lijn zouden moeten zitten. In de overleggen tussen beide partijen komt dit ook naar voren, waardoor de gemeente en de verenigingen continu in overleg blijven over welke zaken nu belangrijk zijn en op welke manier dit opgepakt moet worden. Tijdens één van de observaties kwam dit ook duidelijk naar voren. In eerdere overleggen was er onduidelijkheid ontstaan over de visie van de verschillende partijen op het harmonisatieproces, waarop de verenigingen gezamenlijk een visiedocument hebben opgesteld om met de gemeente te bespreken om zo een heldere lijn vast te stellen. De gemeente neemt vaak in eerste instantie de regie, terwijl de verenigingen goed weten hoe zij daarin kunnen sturen.

Communicatie

Een andere ervaring van de verenigingen betreft de communicatie. De respondenten geven aan dat zij het idee hebben dat de gemeente erg haar best doet om de sport daadwerkelijk te stimuleren en dat men het gevoel heeft dat de gemeente ook het beste voor heeft met de sportverenigingen.

“nou we merken wel dat de gemeente actief is met ehm, het stimuleren van sport”
(Respondent 08)

Anderzijds heeft men wel het idee dat de gemeente niet echt toegankelijk is en dat men een afstandelijkheid ervaart. De respondenten ervaren vooral dat de gemeente erg bureaucratisch is en dat dit, als zij wat bij de gemeente moeten regelen, gepaard gaat met veel rompslomp.

“Toen heeft ie ehm, me verteld wat ik moest doen en toen vervolgens verval je gewoon weer in enorm veel eh formulierenstroom, in een formulierenstroom. Ja, daar word ik echt helemaal beroerd van.” (Respondent 10)

Naast de ontoegankelijkheid van de gemeente, heeft men ook het gevoel dat de gemeente niet duidelijk genoeg communiceert. Een aantal verenigingen geeft aan dat de gemeente tijdens bijeenkomsten toegezegd heeft om de huurtarieven gelijk te trekken, maar de verenigingen merken dat dit nog niet is gebeurd.

Ook wordt aangegeven dat niet altijd duidelijk is wat de gemeente doet en wil bereiken. De sportverenigingen hebben niet echt een idee wat de gemeente nu voor ogen heeft met de verenigingen. Een andere vereniging geeft aan dat men het subsidiebeleid erg ondoorzichtig vindt. Er wordt gemeld welke verenigingen een subsidie ontvangen, maar de manier waarop voornamelijk buitensportverenigingen worden ondersteund, wordt niet weergegeven. Dit terwijl de respondent weet dat buitensportverenigingen nooit helemaal zelf hun accommodatie aanleggen en daar ook geen kostendekkende huur voor hoeven te betalen.

“Wat wel, maar goed, dat vond ik heel erg vervelend, dat was een, er is een hele lijst van ontvangers van subsidie nu, bij de gemeente. Daar staan alle buitensportverenigingen niet op ... die krijgen natuurlijk wel geld van de gemeente” (Respondent 12)

Tot slot wordt er gesuggereerd dat de gemeente de verenigingen beter op de hoogte kan houden over haar beleid, door ze regelmatig op de hoogte te houden van ontwikkelingen. Dit zorgt ervoor dat de verenigingen een goed beeld krijgen van de stand van zaken op het gebied van het sportbeleid en ook begrijpen waardoor sommige dingen soms nog niet gerealiseerd zijn.

Positie

Ondanks dat er met de meeste verenigingen op dezelfde manier wordt gecommuniceerd, hebben vooral de wat kleinere verenigingen het gevoel dat zij in de grote groep niet gehoord worden. Zij hebben het idee dat de gemeente vooral naar de grote verenigingen kijkt en verder nauwelijks aandacht besteed aan de kleinere verenigingen.

“als je het in een grote kring gaat doen, bijvoorbeeld met alle sportverenigingen bij elkaar dan krijg je als klein clubje wordt je weggeblazen door de grote verenigingen. Dan zijn de korfbal en de voetbal aan het woord en de rest hoor je niet [...] want dan wordt je ondergesneeuwd door de grote verenigingen.” (Respondent 06)

Wat samenhangt met de positie van de verenigingen is de afhankelijkheid. In principe kunnen de gemeente en sportverenigingen niet zonder elkaar, maar hebben de verenigingen ook het gevoel dat zij afhankelijk zijn van de gemeente voor hun voortbestaan? De meeste verenigingen ervaren deze

afhankelijkheid niet. Zij geven aan dat zij zichzelf wel redden zonder de gemeente en dat zij vooral vinden dat de vereniging haar eigen broek moet kunnen ophouden.

Als er toch afhankelijkheid ervaren wordt, dan is dat voornamelijk op het gebied van de accommodaties die de vereniging nodig heeft om te kunnen sporten. Voor verenigingen is het vaak onmogelijk om een dure accommodatie zelf te bekostigen, waardoor financiële ondersteuning vanuit de gemeente op dat gebied bijna altijd nodig is.

Een enkele keer wordt genoemd dat de vereniging wel afhankelijk is van de gemeente op het gebied van extra activiteiten organiseren en dat zij dan afhankelijk zijn van de mogelijkheden die de gemeente daarvoor biedt. Dit kan betekenen dat men meer ondersteuning in de vorm van informatie verwacht of dat men juist een financiële ondersteuning nodig heeft om deze activiteiten te kunnen ontplooiën.

“dat is ook inderdaad een dan de vraag he, in hoeverre dus de gemeente ons ondersteunt, kunnen wij weer eh aan de wens van de gemeente tegemoet komen. He, je zou dan een keer een jeugdtraining kunnen opzetten of eh inderdaad gehandicaptensport. Afhankelijk natuurlijk van de hand die de gemeente uitsteekt.” (Respondent 12)

Een concrete afhankelijkheid wordt dus alleen ervaren op het gebied van accommodaties en als de gemeente meer activiteiten verlangt van de verenigingen. Verder vinden de verenigingen het van belang dat ze het zonder de gemeente moeten kunnen redden.

4.4 Conclusie

De rollen van de verschillende partijen lopen duidelijk uiteen volgens de respondenten. Er kan geconcludeerd worden dat de gemeente een voorwaardenscheppende rol heeft en ervoor moet zorgen dat er faciliteiten zijn om te sporten in de gemeente. Daarnaast vindt men over het algemeen dat de gemeente ook wel een stimulerende rol op zich mag nemen op het gebied van sport.

De verenigingen zien voor zichzelf niet een hele duidelijke rol, maar geven wel aan dat de verenigingen zelf initiatief moeten tonen om iets te kunnen betekenen in het sportbeleid. Er zijn echter wel verenigingen die vinden dat dit afhankelijk is van de ondersteuning die de gemeente daarbij geeft. De maatschappelijke rol die sportverenigingen vaak wordt toegedacht wordt door de verenigingen ook wel herkend, maar is tevens lastig uit te voeren wegens het gebrek aan financiële middelen en menskracht. Opvallend is dat de verenigingen aangeven dat zij vanuit de gemeente ook nauwelijks gestimuleerd worden om daar meer mee bezig te zijn.

Op het allereerste gezicht lijkt er niet veel veranderd te zijn in de contacten met de gemeente sinds de gemeentelijke herindeling. De effecten die door de verenigingen gemerkt worden richten zich voornamelijk op inhoudelijke onderwerpen zoals de subsidiestop of de harmonisatie van het accommodatiebeleid, terwijl slechts een enkele keer organisatorische kanten van de relatie genoemd worden als veranderepunt.

De relatie tussen de gemeente en sportverenigingen is te splitsen in een organisatorische kant en een inhoudelijke kant. Op organisatorisch vlak is te zien dat de contacten voornamelijk door de verenigingen worden gezocht met de reden dat zij iets van de gemeente nodig hebben. Als door de gemeente contact wordt gezocht, is dat omdat de gemeente de verenigingen nodig heeft, maar de algemene avonden die daarvoor georganiseerd worden, worden niet door alle verenigingen als even zinvol ervaren. Er wordt door sommigen aangegeven dat persoonlijk contact dan ook de voorkeur zou hebben. De verenigingen zelf zoeken wel het persoonlijke contact. Het wisselt met wie

ze dat doen binnen de gemeente, hoewel een aantal verenigingen aangeeft niet te weten wie de beleidsmedewerker is.

Op inhoudelijk gebied maken de verenigingen onderscheid tussen sociale en zakelijke contacten. Over het algemeen ervaart men de sociale contacten met de gemeente als goed, hoewel de sfeer wel per bijeenkomst kan verschillen. De zakelijke contacten worden echter minder gewaardeerd, waarbij men met name het idee heeft dat de betrokkenheid van de verenigingen in werkelijkheid nauwelijks van nut is. Ook de communicatie door de gemeente is volgens de verenigingen niet duidelijk. Er worden dingen gezegd die volgens de verenigingen niet kloppen en men heeft soms ook het idee dat er zaken niet verteld worden, waardoor een onvolledig beeld van de werkelijkheid ontstaat. Tot slot geeft men ook aan dat de verenigingen in principe niet afhankelijk moeten zijn van de gemeente, maar dat dit in het geval van accommodaties en extra activiteiten soms onvermijdelijk is.

Er zijn dus veel verschillende aspecten gevonden die van invloed zijn op de relatie tussen sportverenigingen en de gemeente. In het volgende hoofdstuk zullen deze resultaten verder worden geanalyseerd en worden gekoppeld aan de eerder beschreven literatuur.

5. Analyse

Na de eerste analyse van de resultaten in het vorige hoofdstuk, zullen de resultaten in dit hoofdstuk verder geanalyseerd worden aan de hand van de drie perspectieven van Martin en Frost (1999), namelijk het integratieperspectief, het differentiatieperspectief en het fragmentatieperspectief. Tevens zal in dit hoofdstuk ook een koppeling worden gemaakt tussen de gevonden resultaten en de eerder beschreven literatuurstudie.

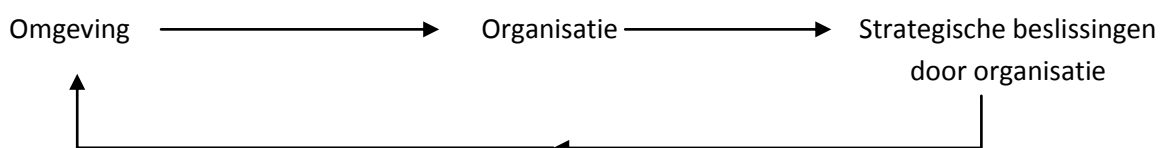
5.1 Integratieperspectief

Met het integratieperspectief wordt gekeken naar de onderwerpen waarover gezamenlijke betekenisgeving bestaat bij de respondenten (Martin & Frost, 1999). In dit onderzoek is gekozen om de betekenissen van de sportverenigingen te onderzoeken, waarmee met dit perspectief dus ook gekeken wordt naar de consensus tussen de sportverenigingen. Aangezien de betekenissen van de gemeente niet meegenomen worden, is het niet per definitie zo dat er ook consensus tussen de sportverenigingen en de gemeente bestaat over de onderwerpen die hieronder besproken worden.

Allereerst heerst er een duidelijk beeld over de rollen die de verschillende partijen binnen een relatie hebben. Waar iedereen het over eens is, is het feit dat de gemeente een faciliterende rol heeft in deze relatie. De gemeente moet zorgen voor de basisvoorwaarden, zodat verschillende sporten binnen de gemeente uitgevoerd kunnen worden. Het verschijnsel van de terugtrekkende overheid herkennen de respondenten geen van allen specifiek voor de gemeente Zuidplas. Men heeft niet het idee dat de gemeente minder is gaan doen als dat zij daarvoor deed. Er is eerder sprake van dat de gemeente meer is gaan doen. Dat is niet in lijn met de opvattingen van Verhoeven en Ham (2010), die stellen dat niet de overheid, maar de burger steeds meer taken in de samenleving moet oppakken. Daarbij is het opvallend dat de gemeente zelf ook zegt dat het standpunt 'meer burger, minder overheid' aanhoudt. Op dit moment lijkt het dus dat de gemeente wel meer zou willen terugtreden, maar dat er nog geen concrete invulling is gegeven aan het begrip 'terugtrekkende overheid'.

De rol van de verenigingen zelf werd door de respondenten minder eensgezind weergegeven, hoewel de maatschappelijke rol van de verenigingen overduidelijk het heersende discours is. Dit wordt niet alleen door de sportverenigingen in de gemeente Zuidplas erkend, maar ook Boessenkool (2011) geeft aan dat verenigingen steeds meer verschuiven van 'mutual support' organisaties naar 'service delivery' organisaties. Hierbij bieden verenigingen steeds meer activiteiten aan die niet alleen bedoeld zijn voor de leden zelf, maar ook voor derden.

Hoewel de verenigingen deze maatschappelijke rol erkennen, lijken zij niet te kunnen voldoen aan dit discours, omdat zij hier de financiële middelen en de mankracht voor missen. Pfeffer en Salancik (1975) geven met hun resource dependence theory aan dat elke organisatie in meer of mindere mate afhankelijk is van anderen. Door deze afhankelijkheid ontstaat een dynamisch proces tussen de organisatie en de omgeving, zoals weergegeven in figuur 3 (Johnson (jr.), 1995).

Figuur 3: de dynamiek van de resource dependence theory. Bron: versimpelde weergave van figuur 1 van Johnson (jr.), 1995, pagina 12

De sportverenigingen in de gemeente Zuidplas zijn voor het uitvoeren van hun maatschappelijke taken afhankelijk van middelen die zij hiervoor uit de omgeving krijgen. Aangezien zij deze middelen op dit moment niet krijgen, moeten de verenigingen ervoor kiezen om hun maatschappelijke functie te laten liggen en niet uit te voeren. Deze beslissing voert terug op de omgeving, waar nu de maatschappelijke taken van de verenigingen blijven liggen. Opvallend is dat de omgeving, in dit geval de gemeente, vervolgens richting de verenigingen geen nadruk legt op deze maatschappelijke functie.

Betreffende de gemeentelijke herindeling en de betekenis daarvan voor de relatie tussen beide partijen, is duidelijk te zien dat iedereen makkelijker de contacten vond met de oude gemeente dan nu het geval is. In zekere zin is dit ook te begrijpen, aangezien de oude gemeentes kleiner waren en de wethouder daardoor ook vaker tijd vrij kon maken voor de verenigingen. Het is overigens niet zo, dat alle verenigingen problemen hebben met deze ontwikkeling. Wat men wel allemaal vindt, is dat de gemeente moet zorgen voor een gelijke behandeling van alle verenigingen, ongeacht uit welk dorp deze komen. Daarbij wordt gerefereerd aan de harmonisatie, die weliswaar al ingezet is door de gemeente, maar welke voor het gevoel van de respondenten nog niet echt voldoert. Deze ontwikkeling sluit aan bij eerder onderzoek naar de effecten van gemeentelijke herindelingen, waarin ook gesproken wordt over een afname van de regelmaat van de contacten tussen de wethouder en de burger (Rijksuniversiteit Groningen & Berenschot, 2008). Ook de snelheid van de harmonisatie is in lijn met de literatuur, waar wordt gemeld dat, ondanks dat de gemeente het beleid gaat herontwerpen, zij vaak te maken krijgen met beleidsachterstanden in de nieuwe gemeente (Berghuis, Herweijer, & Pol, 1995).

Over de organisatorische kant van relatie de zijn de geluiden vanuit de verenigingen vrijwel hetzelfde. De reden waarom men contact zoekt met de gemeente, is vrijwel altijd omdat er een bepaalde noodzaak is om contact met de gemeente te hebben. Anders dan Oliver (1990) in haar onderzoek aangeeft, geven de verenigingen nauwelijks aan dat zij de contacten met de gemeente zoeken vanwege asymmetrie, wederkerigheid, efficiëntie, stabiliteit of legitimiteit. Naast de redenen om contact te zoeken, geven de verenigingen ook aan dat het niet uit zou moeten maken met wie er contact gezocht wordt binnen de gemeente. De beleidsmedewerker en de wethouder hebben immers regelmatig contact, dus zouden ze belangrijke zaken in ieder geval met elkaar moeten bespreken.

De inhoudelijke kant van de relatie is minder eenduidig, aangezien de relatie met elke vereniging natuurlijk een andere inhoud kent. Toch is er een aantal gemeenschappelijke betekenissen naar voren gekomen. Zo is iedereen van mening dat de sociale contacten met de gemeente goed zijn, maar worden de zakelijke contacten minder gewaardeerd. Men heeft hierbij het idee dat de gemeente zich niet goed voorbereidt en men vindt de communicatie van de gemeente ondoorzichtig en niet duidelijk genoeg, waardoor men het idee krijgt dat de gemeente bepaalde zaken verzwijgt. Dit komt ook terug in het sportbeleid. Sinds de totstandkoming van het sportbeleid, hebben de verenigingen nauwelijks het idee gehad dat zij ook daadwerkelijk bij de uitvoering van de sportvisie betrokken worden. Daarbij merkt men, behalve de lopende harmonisatie, weinig van deze uitvoering. Men heeft op dit moment sterk het idee dat de gemeente best wel wat met sport wil doen en dit best wil stimuleren, maar dat er in deze tijd vooral een financiële kant speelt en dit alles voor de gemeente zo min mogelijk mag kosten en het liefst zelfs geld oplevert. Daarmee ontstaat het idee dat de gemeente andere belangen heeft dan de verenigingen, terwijl de verenigingen van mening zijn dat deze eigenlijk hetzelfde zouden moeten zijn. Afgaande op de theorie van Najam

(2000), die verschillende relatietypes omschrijft op basis van de doelen en strategieën, betekent dit dat de relatie tussen de verenigingen en de gemeente een coöptatieve of confronterende relatie is.

Hoewel Najam (2000) hier in zijn theorie niet over spreekt, lijkt het mogelijk te zijn dat een sportvereniging en de gemeente tegelijkertijd verschillende soorten relaties met elkaar hebben. Uit de resultaten bleek immers dat de verenigingen en de gemeente soms over verschillende onderwerpen overleg hebben. Het is dan mogelijk dat men met betrekking tot het ene onderwerp wel overeenstemming heeft, terwijl men het over het andere onderwerp juist niet eens is. Op deze manier kan de relatie tussen een vereniging en de gemeente verschillende vormen aannemen, terwijl de actoren hetzelfde blijven.

5.2 Differentiatieperspectief

Met het differentiatieperspectief wordt gekeken naar de onderwerpen waarover bij de totale onderzoekspopulatie verschillende betekenissen bestaan, maar waarbij wel een gezamenlijke betekenisgeving bestaat binnen bepaalde groepen van de onderzoekspopulatie (Martin & Frost, 1999).

Hoewel er heel duidelijk een gemeenschappelijk beeld bestaat over de relatie tussen de sportverenigingen en de gemeente, zijn er ook opvattingen die slechts door een aantal respondenten gedeeld worden. Zo is een aantal verenigingen van mening dat de gemeente niet alleen een faciliterende rol heeft, maar dat de gemeente ook een ondersteunende rol op zich moet pakken. Deze ondersteunende rol lijkt recht tegenover het beeld van de terugtrekkende overheid te staan. Volgens Verhoeven en Ham (2010) moet er nog veel gebeuren voordat het maatschappelijk middenveld daadwerkelijk taken van de overheid zal overnemen en dat lijkt in de gemeente Zuidplas ook het geval.

In de vorige paragraaf bleek ook dat de terugtrekkende overheid door geen van de respondenten als zozeer werd ervaren, maar daar werden verschillende redenen voor gegeven. Voor de binnensportverenigingen was de terugtrekkende overheid geen relevant gegeven, aangezien de gemeente zich eigenlijk nooit bemoeide met de vereniging. In Moordrecht werd als reden genoemd dat de overheid zich daar al op de achtergrond hield en veel zaken al door de verenigingen lieten regelen.

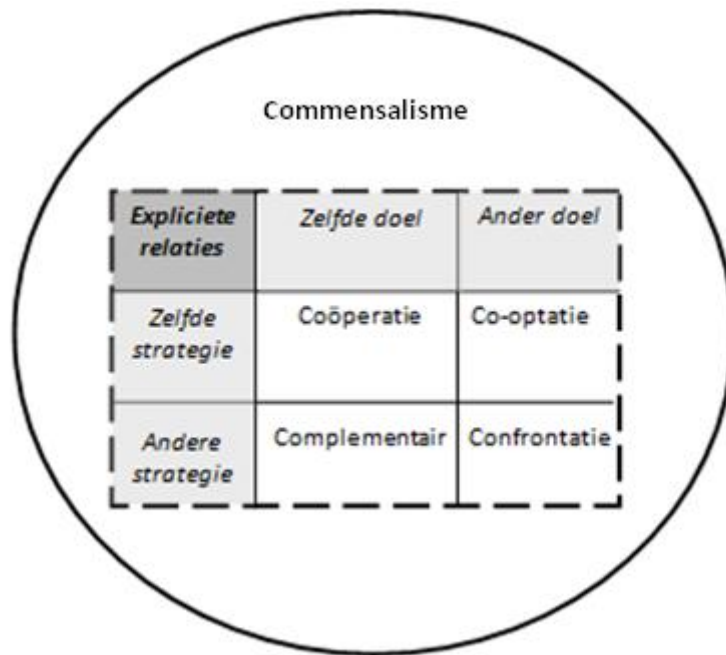
Betreffende de rol van de verenigingen is er duidelijk onderscheid te zien tussen de binnensport- en de buitensportverenigingen. De buitensportverenigingen zijn van mening dat de vereniging ook zelf initiatief moet nemen om te kijken waar de vereniging een bijdrage kan leveren aan het sportklimaat in de gemeente. De binnensportverenigingen vinden dat zij hierbij vaak afhankelijk zijn van de ondersteuning die de gemeente hierbij biedt. Gelet op de literatuur is hier sprake van een gedragsafhankelijkheid: het gedrag wat de verenigingen zullen laten zien, is afhankelijk van het gedrag dat de gemeente laat zien en hoe zij omgaan met ondersteuning van de verenigingen (Pfeffer & Salancik, 1978).

Sinds de gemeentelijke herindeling is er volgens de verenigingen redelijk wat veranderd in hun relatie met de gemeente. Dit wordt echter wel door iedereen anders ervaren. Zo ervaren de buitensportverenigingen het als een positief punt dat er geprofessionaliseerd wordt, terwijl de binnensportverenigingen daarentegen minder te spreken zijn over het feit dat zij sinds de gemeentelijke herindeling helemaal geen contact meer met de gemeente hebben. Dit valt terug op de spagaat die de Rijksuniversiteit Groningen en Berenschot (2008) in hun onderzoek ook schetsen: zij geven aan dat de professionaliteit van de organisatie verbetert, maar dat dit minder waargenomen wordt doordat het contact er niet is. De contacten die er wel met de

buitensportverenigingen zijn, zorgen ervoor dat deze verenigingen zien in welke mate de gemeentelijke organisatie geprofessionaliseerd is. De binnensportverenigingen waar geen contacten mee zijn, zien eigenlijk alleen maar een afstandelijkheid ontstaan, doordat zij geen contacten (meer) hebben met de gemeente. Verder heeft men slechts in één van de vier dorpen, namelijk Zevenhuizen, het gevoel dat er veranderingen plaatsvinden sinds de fusie, omdat deze verenigingen direct de gevolgen ondervinden van de subsidiestop van de gemeente.

De organisatorische kant van de relatie met de gemeente laat, zoals eerder genoemd, veel overeenkomstige beelden zien, maar er is ook een aantal zaken waarover verschillende meningen bestaan. Hoewel de verenigingen aangegeven hebben dat het niet uitmaakt met wie de contacten gezocht worden, geeft een aantal verenigingen aan dat ze toch bewust naar de wethouder stappen, omdat ze verwachten dat hij uiteindelijk meer voor elkaar kan krijgen. Daarbij speelt misschien een rol dat een deel van de binnensportverenigingen op dit moment ook niet weet wie de beleidsmedewerker sport is binnen de gemeente Zuidplas. Deze beweegredenen om bewust het contact met de wethouder te zoeken, gaat gepaard met een wens tot efficiëntie. De verenigingen willen zo efficiënt mogelijk hun (vrijwillige) tijd besteden en verwachten dat zaken sneller geregeld zijn als ze de wethouder gelijk spreken. Hoewel het dus niet een reden is om contact te zoeken, speelt bij de keuze voor het aanspreekpunt de door Oliver (1990) genoemde efficiëntie wel een rol. Inhoudelijk speelt dat men vooral naar andere verenigingen kijkt die het beter lijken te hebben. Zo hebben de binnensportverenigingen over het algemeen het idee dat de gemeente de buitensportverenigingen voortrekt, omdat zij veel meer van de gemeente lijken te krijgen dan de binnensportverenigingen. Eenzelfde idee heerst bij de 'niet-Nieuwerkerkse' verenigingen over de verenigingen uit Nieuwerkerk. Zij hebben het gevoel dat er voornamelijk naar Nieuwerkerk gekeken wordt en dat de andere verenigingen zich daar maar aan moeten aanpassen. Dit is verrassend te noemen, aangezien zonale herindelingen gekenmerkt worden door een zekere gelijkwaardigheid tussen de oude gemeenten. De ervaringen van de verenigingen lijken echter meer op de gevolgen van een nodale herindeling, waarbij de kleinere randgemeenten zich aanpassen aan de grote centrumgemeente (Berghuis, Herweijer, & Pol, 1995).

Betreffende de daadwerkelijke relatie met de gemeente, blijkt dat niet iedereen een duidelijke relatie met de gemeente ervaart. De buitensportverenigingen hebben vaak toch wel contact met de gemeente en ervaren die relatie daarom meer concreet dan de binnensportverenigingen die eigenlijk geen contacten hebben met de gemeente. Als dan gekeken wordt naar het model van Najam (2000), is moeilijk te zeggen hoe deze relaties binnen dit model te plaatsen zijn. De buitensportverenigingen, die wel de contacten hebben, hebben een relatie met de gemeente die in minimaal een van de vier relatietypen van Najam in te delen is. Zo werd al eens genoemd dat de gemeente en een vereniging wel eenzelfde einddoel hadden, maar een heel ander tijdspad voor ogen had om dat te bereiken. Er is dan sprake van een complementaire relatie die, wanneer men tot overeenstemming voor het tijdspad komt, overgaat in een coöperatieve relatie. Bij de binnensportverenigingen ligt de situatie wat complexer. Er is wel een relatie, aangezien de vereniging en de gemeente beiden aanwezig zijn in het sportklimaat van de gemeente, maar tegelijkertijd is er niet of nauwelijks contact of samenwerking, waardoor de relatie tussen de gemeente en de binnensportverenigingen niet zonder meer in het model van Najam geplaatst kan worden. In deze visie lijkt het alsof het model niet toereikend genoeg is en er eigenlijk een laag omheen zou moeten zitten.

Figuur 4: Aangepaste weergave van het 'Four-C's model' van Najam (2000)

De buitenste laag is het best te omschrijven als ‘commensalisme’, een vorm van een symbiotische relatie. Hoewel deze term voornamelijk in de biologie gebruikt wordt, omschrijft dit wel de vorm van de relatie waarin (met name) de binnensportverenigingen en de gemeente zich bevinden. Commensalisme is namelijk het verschijnsel dat twee actoren ‘samenleven’ en wat voor de ene partij een voordeel oplevert, terwijl de andere partij geen voor- of nadeel ervaart (Astley & Fombrun, 1983). In de praktijk is dit binnen de gemeente Zuidplas ook het geval. De gemeente heeft er voordeel bij als de vereniging sport aanbiedt aan de inwoners, omdat hiermee het sportklimaat in de gemeente Zuidplas wordt verbeterd. De sportvereniging zelf heeft hier echter geen voordeel bij, omdat zij geen subsidie of andere beloning ontvangen voor de bijdrage die zij leveren aan het sportbeleid. Het is echter ook niet zo dat de vereniging nadeel heeft op het moment dat de gemeente voordeel behaalt. De vereniging heeft immers tot doel om ‘sport voor en door leden mogelijk te maken’ (Boessenkool, Lucassen, Waardenburg, & Kemper, 2011) en dat kost de vereniging dus niets extra’s.

Hoewel er duidelijk verschil bestaat tussen impliciete en expliciete relaties, is het mogelijk dat een impliciete relatie verandert in een expliciete relatie of andersom.

5.3 Fragmentatieperspectief

Binnen het fragmentatieperspectief wordt gekeken naar de betekenissen, welke niet toe te wijzen zijn aan specifieke groepen (Martin & Frost, 1999).

Ondanks dat de meeste betekenissen, die naar voren kwamen in dit onderzoek, door meerdere verenigingen gedragen werden, is er nog een aantal betekenissen die slechts door individuele bestuurders van verenigingen wordt gedragen. Deze betekenissen liggen vrijwel allemaal op het organisatorische en inhoudelijke vlak van de relatie met de gemeente.

Zo wordt door één van de respondenten genoemd dat zij het belangrijk vinden dat de contacten met de gemeente goed gehouden moeten worden en dat daar ook energie in gestoken moet worden. Hiermee is te zien dat naast de reden van noodzakelijkheid, zoals deze door Oliver genoemd wordt, ook de stabiliteit van een relatie een rol speelt. Kennelijk wil de vereniging dat de basis van de relatie met de gemeente goed is, waardoor men minder onzeker is over externe

factoren. Een ander respondent noemde het politieke sporttoernooi wat zij organiseerden, waarbij de raadsleden van de gemeente werden uitgenodigd om mee te doen. Hier is te zien dat men legitimiteit probeert te verkrijgen door hooggeplaatste personen uit de gemeente, die de subsidie voor de gemeente stop heeft gezet, uit te nodigen om mee te doen (Oliver, 1990). Ook was er een bestuurder die vond dat de gemeente vooral een onpersoonlijke manier gebruikt om de verenigingen te benaderen. Volgens deze bestuurder zou het dan ook fijner zijn als de gemeente een meer persoonlijker benadering zou gebruiken, waardoor de vereniging zich ook meer aangesproken voelt. Tot slot is ook de sfeer iets wat heel persoonlijk blijkt te zijn. Zo zijn er bestuurders die de sfeer tijdens overleggen goed vinden, terwijl andere bestuurders de sfeer tijdens deze overleggen juist als koud en kil ervaren.

Naast deze individuele betekenissen, is in een aantal antwoorden een zekere ambiguïteit waarneembaar, waarbij moeilijk te zeggen is wat de respondenten het belangrijkste vinden. Zo geeft een aantal respondenten aan dat zij het fijn zouden vinden als er meer contact komt met de gemeente, zodat men beter op de hoogte gehouden wordt van de ideeën van de gemeente en de gemeente beter weet hoe de verenigingen ervoor staan. Tegelijkertijd geven zij wel aan dat een vereniging draait op vrijwilligers en dat dit extra contact het liefst geen extra tijd mag kosten voor de vrijwilliger. Het onderhouden van contacten kost echter tijd en de vraag is dan wat de respondenten belangrijker vinden.

Een andere uiting van deze ambiguïteit betreft de maatschappelijke rol van sportverenigingen. De respondenten geven aan dat zij het belangrijk vinden dat verenigingen meer doen voor de maatschappij dan alleen de sport aanbieden. Ze erkennen echter wel dat zij op dit moment nauwelijks extra taken op zich nemen vanwege het gebrek en mankracht en financiële middelen.

Vanuit deze drie perspectieven volgt een compleet beeld van de theorie en praktijk van de relatie tussen de sportverenigingen en de gemeente Zuidplas. In het volgende hoofdstuk zullen, aan de hand van deze analyse, de conclusies van dit onderzoek worden beschreven.

6. Conclusies, discussie en aanbevelingen

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de onderzoeksvragen en de hoofdvraag, gevolgd door een discussie over dit onderzoek. Tot slot zullen een aantal aanbevelingen worden gegeven, waarmee de gemeente Zuidplas en de sportverenigingen hun relatie verder kunnen verbeteren.

6.1 Conclusies

Deze paragraaf start met het beantwoorden van de onderzoeksvragen, om vervolgens de hoofdvraag van dit onderzoek te beantwoorden.

Welke type relaties tussen overheden en vrijwilligersorganisaties kunnen onderscheiden worden?

De literatuur wees uit dat er vier verschillende typen relaties onderscheiden kunnen worden tussen overheden en vrijwilligersorganisaties. Deze relaties zijn gebaseerd op de doelen en strategieën van beide partijen en afhankelijk of deze met elkaar overeenkomen, is de relatie in te delen in een van de vier relatietypen. Bij overeenkomstige doelen en strategieën spreekt men over een coöperatieve relatie, terwijl een confrontatieve relatie ontstaat op het moment dat de doelen en strategieën juist niet overeenkomen. Indien de doelen wel overeenkomen, maar de strategieën niet, dan heeft men een complementaire relatie en bij overeenkomstige strategieën met verschillende doelen ontstaat een coöptatieve relatie.

Bovenstaande relatietypen geven echter allen uitdrukking aan een expliciete relatie, terwijl uit dit onderzoek bleek dat relaties ook een impliciete vorm aan kunnen nemen. De partijen bevinden zich wel bij elkaar in de leefomgeving, in dit geval binnen het sportklimaat in de gemeente, maar hebben geen concrete relatie. In het geval dat een van de partijen voordeel heeft van de andere, terwijl de andere geen voordeel of nadeel van dit samenzijn, ontstaat er een commensalistische relatie, waarbij de partijen niet per definitie contact hoeven hebben.

Relaties tussen overheden en vrijwilligersorganisaties kunnen daarmee, afhankelijk van de contacten die zij hebben, een impliciete of expliciete vorm aannemen.

Hoe ervaren de sportverenigingen de relatie met de gemeente?

Uit dit onderzoek is gebleken dat er onderscheid te maken is tussen de organisatorische kant van de relatie en de inhoudelijke kant van de relatie.

Betreffende de organisatorische kant van de relatie blijkt dat beide partijen pas contact met elkaar zoeken als daar een bepaalde noodzaak voor is. Het verschilt dan ook welke partij contact zoekt, hoewel de indruk is dat de verenigingen vaker naar de gemeente stappen dan andersom. Hoewel het volgens de verenigingen niet uit zou moeten maken met wie je binnen de gemeente contact opneemt, blijkt men dit in de praktijk niet als zodanig te ervaren en heerst het gevoel dat men beter gelijk naar de wethouder kan stappen om zo sneller zaken gedaan te krijgen.

Inhoudelijk kijkt men heel wisselend tegen de relatie met de gemeente aan. Dit kan echter ten dele worden verklaard doordat de verenigingen niet allemaal over dezelfde onderwerpen contact hebben met de gemeente en daardoor op inhoudelijk vlak anders tegen de relatie aankijken. Wat wel duidelijk blijkt is dat men de sociale contacten met de gemeente heel sterk vindt, terwijl men de gemeente op zakelijk gebied nogal eens vindt tegenvallen. Het idee heerst dat de gemeente voornamelijk bezig is met haar eigen visie en nauwelijks de visie van de sportverenigingen daarbij betreft.

Welke rol zien de sportverenigingen voor de betrokken actoren binnen deze relatie?

Allereerst zien de verenigingen voor de gemeente een duidelijk faciliterende rol, waarmee men bedoelt dat de gemeente moet zorgen voor de faciliteiten, zodat de huidige sporten binnen de

gemeente kunnen blijven bestaan. Naast deze faciliterende rol, wordt door een deel van de respondenten ook een ondersteunende rol gezien, waarmee vooral de kleinere verenigingen het fijn zouden vinden als de gemeente hun wegwijs maakte in manieren om het hoofd boven water te houden. Een veelbesproken trend, de terugtrekkende overheid, werd door de respondenten echter nauwelijks herkend. Zij menen dat de gemeente daar nog niet echt mee bezig is, of ze merken het niet omdat ze eigenlijk al nooit contact met de gemeente hadden. Daarbij zitten lang niet alle verenigingen te wachten op deze ontwikkeling, omdat ze bang zijn dat de verenigingen dan helemaal het hoofd niet meer boven water kunnen houden. Er zijn echter ook verenigingen die het juist toejuichen dat de gemeente minder gaat doen. Zij vinden dat de verenigingen zelf met hun vrijwilligers het hoofd wel boven water kunnen houden en dat de gemeente dus eigenlijk niet zoveel aan het sportbeleid hoeft te doen.

Waar de meningen nog voor een deel overeen kwamen wat betreft de rol van de gemeente, is er geen eenduidige lijn te herkennen in de meningen over de rol van de verenigingen in deze relatie. Er zijn grofweg twee stromingen te herkennen, waarbij de buitensportverenigingen vinden dat de verenigingen zelf initiatief moeten nemen om samenwerkingen met de gemeente te realiseren, terwijl de binnensportverenigingen juist aangeven dat de rol, die zij kunnen spelen, afhankelijk is van de ondersteuning die de gemeente hierbij biedt. Een maatschappelijke rol voor sportverenigingen herkennen alle respondenten, hoewel zij daarbij opmerken dat zij de mogelijkheden missen om daadwerkelijk uitdrukking te geven aan deze rol.

Welke aspecten hebben volgens de sportverenigingen invloed gehad op deze relatie?

De gemeentelijke herindeling werd door de verenigingen genoemd als oorzaak voor veranderingen op bepaalde aspecten van de relatie. Wat de verenigingen het meest opvalt, is dat het moeilijker is geworden om contact te leggen met de gemeente. Door de schaalvergroting lijkt alles ook afstandelijker geworden. Vooral de verenigingen die niet uit Nieuwerkerk komen, ervaren een afstand, omdat zij nu voor elk punt wat zij met de gemeente willen bespreken, naar Nieuwerkerk moeten komen. Anderzijds merken de verenigingen ook dat de gemeente sinds de herindeling wel professioneler is geworden.

Een aspect wat de verenigingen wel opvalt sinds de herindeling, is dat het lijkt of alles maar hetzelfde gedaan moet worden als voorheen in Nieuwerkerk werd gedaan en dat naar de andere dorpen nauwelijks wordt gekeken. Op de momenten dat de gemeente dan een avond organiseert waarbij de verenigingen kunnen inspreken, hebben zij dan ook het gevoel dat zij daar voor niets zitten en dat er in feite toch al besloten is welke kant men op wil gaan.

Naast de herindeling, zijn ook de bezuinigingen van invloed op de relatie, aangezien uit het onderzoek blijkt dat de bestuursleden het idee hebben dat de financiële kant een steeds grotere rol krijgt in de relatie tussen sportverenigingen en de gemeente.

Welke betekenissen geven de bestuurders van de betrokken sportverenigingen aan de relatie met de gemeente Zuidplas?

Uit dit onderzoek blijkt dat de sportverenigingen de relatie met de gemeente in principe goed vinden, maar dat deze niet perfect is. Daardoor blijven er altijd verbeterpunten ontstaan waar beide partijen aan kunnen werken. Het is echter duidelijk dat er grote verschillen zitten tussen de binnensport- en de buitensportverenigingen. Dit begint met het feit dat de gemeente eigenlijk alleen contact heeft met de buitensportverenigingen en daarentegen de binnensportverenigingen nooit ziet. Ook in de verdere beleving van de relatie komt dit terug. Waar de buitensportverenigingen nog contact hebben met de gemeente over bepaalde onderwerpen en daarmee ook over meer

informatie beschikken, horen de binnensportverenigingen nauwelijks iets van de gemeente en hebben daarmee ook het idee dat er veel achter hun rug gebeurt. De buitensportverenigingen hebben echter door het vele contact ook een veel duidelijkere mening betreffende de zakelijke aspecten van de relatie en zijn van mening dat er nog niet altijd heldere afspraken worden gemaakt. De binnensportverenigingen daarentegen zien daar veel minder van. Hoewel deze resultaten nogal negatief en kritisch over kunnen komen, geven de respondenten wel aan dat de relatie voor het grootste gedeelte als goed wordt beschouwd, maar dat men eerder kijkt naar het gedeelte dat niet goed gaat, dan naar het deel dat wel goed loopt. Hierdoor blijven de betekenissen, die men aan de relatie met de gemeente geeft, zeer afhankelijk van de context waarin men zich bevindt.

De betekenissen die door de bestuurders van sportverenigingen aan de relatie wordt gegeven, wordt door een aantal aspecten beïnvloed. De meeste invloed wordt ervaren door de gemeentelijke herindeling, waardoor de contacten op een andere manier georganiseerd worden. Door de schaalvergroting is alleen nog maar contact met de buitensportverenigingen, terwijl de binnensportverenigingen geen contact meer hebben met de gemeente. Daarbij zorgt het bijkomende harmonisatietraject voor veranderingen aan het inhoudelijke aspect van de relatie, doordat eerder gemaakte afspraken onder druk komen te staan. De ontwikkeling van de terugtrekkende overheid beïnvloedt de relatie echter nauwelijks, aangezien de respondenten aangeven deze ontwikkeling niet waar te nemen binnen de gemeente Zuidplas.

6.2 Discussie

Binnen deze discussie wordt gekeken naar de uitkomsten van dit onderzoek en wat de waarde van de conclusies is. Er wordt gekeken naar nuanceringen die hierbij gemaakt kunnen worden en naar verbeterpunten van het onderzoekstraject.

De uitkomsten van dit onderzoek zijn weliswaar gericht op de situatie binnen de gemeente Zuidplas, maar geven derhalve een goed beeld van de beleving van sportverenigingen en van de aspecten die deze betekenissen beïnvloeden. Met name de effecten van ontwikkelingen als gemeentelijke herindelingen en een terugtrekkende overheid bieden inzichten die niet alleen binnen de gemeente Zuidplas gebruikt kunnen worden, maar ook relevant zijn in een bredere context.

Wat verder opvalt, is dat de verenigingsbestuurders voornamelijk vertellen wat de gemeente minder goed doet en nauwelijks reflecteren op hun eigen handelen. In dit onderzoek is hier verder geen aandacht aan besteed, maar het is interessant om te onderzoeken wat de achterliggende reden hiervan is. Een denkbare verklaring is dat verenigingen onderscheid maken tussen zichzelf als vrijwilligersorganisatie en een gemeente als professionele organisatie en daarbij van mening is dat er meer verwacht mag worden van een gemeente dan van een vereniging. Wellicht is hierbij ook verschil te zien in sportverenigingen die volledig op vrijwilligers draaien en sportverenigingen die naast vrijwilligers ook professionele krachten in dienst hebben.

Een ander opvallend punt is, zoals bij de beantwoording van de hoofdvraag ook al genoemd is, dat de respondenten aangaven dat men toch vaak naar de negatieve kanten van de relatie kijkt. Het gevaar hiervan is dat de respondenten tijdens de interviews en de observaties vooral de nadruk hebben gelegd op deze negatieve aspecten, wat in de resultaten van dit onderzoek dan ook naar voren zou omen, terwijl er uiteindelijk ook genoeg positieve aspecten blijken te zijn.

Naast deze nuanceringen van het onderzoek, zijn er ook verbeteringen mogelijk in het onderzoekstraject. Allereerst is dat de selectie van de respondenten binnen dit onderzoek. Om een

compleet beeld te krijgen van de relatie tussen de sportverenigingen en de gemeente, hadden alle verenigingen betrokken moeten worden binnen dit onderzoek. Vanwege het tijdsbestek waarin dit onderzoek afgerond zou moeten zijn, was dit echter niet mogelijk. Daarom was het de bedoeling om uit elk dorp binnen de gemeente twee binnensport- en twee buitensportverenigingen te betrekken bij dit onderzoek. Aangezien verenigingswerk echter vrijwilligerswerk blijft, en de respondenten het naast de bezigheden voor de vereniging vaak ook nog druk hebben, is het niet gelukt om dit aantal respondenten te spreken. Wel is uiteindelijk met minimaal één binnensport- en één buitensportvereniging uit elk dorp gesproken, zodat wel uit elk dorp beide soorten gehoord waren.

Het was ook interessant geweest als ook gekeken zou zijn naar de betekenissen van de gemeente met betrekking tot de relatie. Op deze manier had een vergelijking gemaakt kunnen worden tussen de betekenissen van de verenigingsbestuurders en de betekenissen van de gemeente. Uit de dataverzameling bij de verenigingen kwam echter al dusdanig veel relevante informatie naar voren, dat het onderzoek anders te breed zou worden. Daarom is ervoor gekozen om de betekenissen van de gemeente uiteindelijk niet mee te nemen in dit onderzoek.

Tot slot was de bedoeling om meer gegevens van voor de gemeentelijke herindeling mee te nemen binnen dit onderzoek, zodat duidelijk zou worden wat een gemeentelijke herindeling met de relatie tussen de sportverenigingen en de gemeente doet. Het bleek echter lastig om voldoende gegevens over deze situatie te verzamelen. Dit kwam enerzijds doordat er binnen de gemeente te weinig concrete gegevens te achterhalen waren en anderzijds doordat de bestuursleden in veel gevallen pas bestuurslid van de vereniging waren geworden na de gemeentelijke herindeling, waardoor zij geen goed zicht hadden op de situatie voor de herindeling. Wegens het gebrek aan informatie heb ik daarom de keuze moeten maken om deze verdieping achterwege te laten. Desalniettemin dient er rekening mee gehouden te worden dat de gemeentelijke herindeling wel degelijk van invloed is geweest op de huidige relatie tussen de sportverenigingen en de gemeente.

6.3 Aanbevelingen

Uit het onderzoek volgt een aantal aanbevelingen, waarmee de gemeente en de verenigingen de relatie met elkaar verder kunnen verbeteren. Hoewel dit onderzoek is gedaan voor de gemeente Zuidplas, worden ook aanbevelingen gedaan die specifiek voor de sportverenigingen bedoeld zijn. Een relatie komt immers van twee kanten en zal dus ook van twee kanten verbeterd moeten worden. Tot slot wordt ook een suggestie gedaan voor vervolgonderzoek op dit thema.

Een aanbeveling die voor zowel de gemeente als de verenigingen geldt, is dat men moet blijven investeren in de contacten. Op dit moment worden de contacten eigenlijk alleen gezocht als men daar een bepaalde noodzaak toe ziet, maar op het moment dat men investeert om de contacten goed te houden, zal men een betere basis hebben in de relatie en makkelijker met elkaar kunnen communiceren.

Daarbij wordt aan de gemeente wel aanbevolen om helder en open te blijven communiceren naar de verenigingen. Met goede communicatie ontstaat bij de verenigingen een beter beeld van de wensen van de gemeente, waar de verenigingen dan ook beter op in kunnen spelen. Daarnaast creëer je een beter begrip bij de sportverenigingen, als je open communiceert over de oorzaken van waarom dingen soms anders lopen dan vooraf was voorgesteld.

Voor de verenigingen geldt dat men ook zelf het initiatief moet durven nemen richting de gemeente. Het is makkelijk om achterover te leunen en te zeggen “de gemeente moet maar naar ons toe komen”, maar met zoveel verenigingen in de gemeente is dat niet altijd even makkelijk. Mocht

de vereniging de relatie met de gemeente willen verbeteren, dan is het aan te bevelen om daar zelf ook het initiatief in te nemen, zodat samen gebouwd kan worden aan deze relatie.

Een praktische aanbeveling is om een sportraad op te richten met daarin een vertegenwoordiging van de sportverenigingen. De verenigingen blijken nauwelijks contact met elkaar te hebben, terwijl samenwerking ervoor zorgt dat alle partijen uiteindelijk sterker worden. De verenigingen kunnen elkaar helpen met problemen waar zij tegenaan lopen en als de verenigingen samenwerken, komt dat het sportbeleid van de gemeente ten goede. Het is wel belangrijk dat de gemeente de sportraad niet als enige overlegorgaan gaat zien, want dan bestaat de kans dat er juist weer een verafstandelijking van de relatie plaats vindt. Indien een sportraad wordt opgericht, zou deze prima twee tot vier keer in het jaar bij elkaar kunnen komen. Op deze manier wordt er ook voor gewaakt dat de druk op de vrijwilligers van de verenigingen niet te hoog wordt.

Naast de praktische aanbevelingen kan ook een aantal aanbevelingen gedaan worden voor vervolgonderzoek. Allereerst is dit onderzoek duidelijk een voorbeeld van een casestudy. Aangezien resultaten altijd worden beïnvloed door de context waarin zij plaatsvinden, zijn de resultaten uit deze casestudy niet zonder meer generaliseerbaar voor andere gemeenten in Nederland. Een aanbeveling voor vervolgonderzoek is om te onderzoeken of de kenmerken van relaties tussen de gemeente Zuidplas en sportverenigingen ook in andere gemeenten voorkomen, zodat in algemene zin conclusies kunnen worden getrokken over de relaties tussen gemeentelijke overheden en sportverenigingen.

Daarnaast is het interessant om, zoals in de discussie ook al genoemd, te onderzoeken of de organisatorische kenmerken, die verenigingen hebben, van invloed zijn op hun beeldvorming van de lokale overheid. Kijken zij bijvoorbeeld anders aan tegen een gemeente als zij zelf ook professionele krachten in dienst hebben of maakt dit geen verschil met verenigingen die volledig op vrijwilligers draaien.

Bibliografie

- Astley, W. G., & Fombrun, C. J. (1983). Collective Strategy: Social Ecology of Organizational Environments. *The Academy of Management Review*, Vol. 8 (No. 4), 576-587.
- Berghuis, J., Herweijer, M., & Pol, W. (1995). *Effecten van herindeling*. Groningen: Kluwer.
- Boeije, H. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek: denken en doen*. Amsterdam: Boom Onderwijs.
- Boessenkool, J., Lucassen, J., Waardenburg, M., & Kemper, F. (2011). *Sportverenigingen: tussen tradities en ambities*. Nieuwegein/'s Hertogenbosch: Arko Sports Media/ W.J.H. Mulier Instituut.
- Breedveld, K., Hover, P., van Kalmthout, J., van Veldhoven, N., van der Werf, H., & Wisse, E. (2010). Georganiseerde sportaanbieders in de levensloop. In A. Tiessen-Raaphorst, K. Breedveld, J. de Haan, & D. Verbeek, *Rapportage Sport 2010: Sport een leven lang* (pp. 173-188). Den Haag / 's Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel Planbureau / W.J.H. Mulierinstituut.
- Brinkerhoff, J. M., & Brinkerhoff, D. W. (2002). Government-nonprofit relations in comparative perspective: evolution, themes and new directions. *Public Administration and Development* (22), 3-18.
- Deetz, S. (2000). Describing Differences in Approaches to Organization Science: Rethinking Burrell and Morgan and Their Legacy. In P. Frost, A. Lewin, & R. Daft, *Talking About Organization Science* (pp. 123-152). London: Sage Publications.
- Dekker, P. (2001). Inleiding. In P. Dekker, *Civil Society: Verkenning van een perspectief op vrijwilligerswerk* (pp. 11-30). Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Dekker, P. (2002). *De oplossing van de civil society: Over vrijwillige associaties in tijden van vervagende grenzen*. Den Haag: Sociaal en Cultureel Planbureau.
- Dekker, P., & de Hart, J. (2010). Vrijwilliger in de sport. In A. Tiessen-Raaphorst, D. Verbeek, J. de Haan, & K. Breedveld, *Sport een leven lang: Rapportage Sport 2010* (pp. 69-84). Den Haag/'s Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel Planbureau/W.J.H. Mulier Instituut.
- Edwards, M. (2009). *Civil Society* (2e ed.). Cambridge, United Kingdom: Polity Press.
- Galaskiewicz, J. (1985). Interorganizational Relations. *Annual Review of Sociology* (Volume 11), 281-304.
- Gemeente Zuidplas. (2011b). *Notitie subsidiebeleid Zuidplas 2012 + uitwerking subsidiebeleid Maatschappelijke Ontwikkeling*. Zuidplas: Gemeente Zuidplas.
- Gemeente Zuidplas. (2011c). *Sportvisie gemeente Zuidplas 2011. Vitaal met sport!* Zuidplas: Gemeente Zuidplas.
- Gratton, C., & Jones, I. (2007). *Onderzoeksmethoden voor sportstudies*. Oxon: Routledge.
- Johnson (jr.), B. L. (1995, September). Resource Dependence Theory: A Political Economy Model of Organizations.

- Kats, G. J. (7 september 2011). Interview over inburgering in Zuidplas. (Het Kanaal, Interviewer)
- Martin, J., & Frost, P. (1999). The Organizational Culture War Games: A Struggle for Intellectual Dominance. In S. R. Clegg, & C. Hardy, *Studying Organization. Theory & Method* (pp. 345-367). London: Sage Publications.
- Mizruchi, M. S., & Galaskiewicz, J. (1993). Networks of Interorganizational Relations. *Sociological Methods & Research*, Volume 22 (No. 1), 46-70.
- Najam, A. (2000). The Four-C's of Third Sector-Government Relations: Cooperation, Confrontation, Complementarity, and Co-optation. *Nonprofit Management & Leadership*, 375-396.
- Odinet, I. (2010). *Gemeentelijke herindeling en burgerparticipatie*. Rotterdam: Erasmus Universiteit.
- O'Leary, Z. (2004). *The Essential Guide to Doing Research*. London: Sage Publications.
- Oliver, C. (1990). Determinants of Interorganizational Relationships: Integration and Future Directions. *The Academy of Management Review*, Volume 15 (No. 2), 241-265.
- Pfeffer, J., & Salancik, G. R. (1978). *The External Control of Organizations: A Resource Dependence Perspective*. New York: Harper & Row.
- Putnam, R. (2000). *Bowling Alone: The collapse and revival of the American community*. New York: Simon & Schuster.
- Reed, M. (2003). The Agency/Structure Dilemma in Organization Theory: Open Doors and Brick Walls. In H. Tsoukas, & C. Knudsen, *The Oxford Handbook of Organization Theory* (pp. 289-309). Oxford: Oxford University Press.
- Rijksuniversiteit Groningen & Berenschot. (2008). *Herindelingen gewogen: Een onderzoek naar de doelen, effecten en processen van herindelingen*. Utrecht/Groningen: Berenschot/Rijksuniversiteit Groningen.
- Rubin, H. J., & Rubin, I. S. (2005). *Qualitative Interviewing. The art of hearing data* (2e ed.). London: Sage Publications.
- Tiessen-Raaphorst, A. (2010). Sportdeelname. In A. Tiessen-Raaphorst, D. Verbeek, J. de Haan, & K. Breedveld, *Sport: een leven lang. Rapportage sport 2010* (pp. 47-68). Den Haag / 's Hertogenbosch: Sociaal en Cultureel Planbureau / W.J.H. Mulier Instituut.
- Verhoeven, I., & Ham, M. (2010). De overheid op zoek naar brave burgers. In I. Verhoeven, & M. Ham, *Brave burgers gezocht: De grenzen van de activerende overheid* (pp. 9-19). Amsterdam: Uitgeverij Van Gennep.
- Weick, K. E. (1995). *Sensemaking in Organizations*. London: Sage Publications.

Geraadpleegde websites

- Gemeente Zuidplas. (21 september 2011). *Bezuinigen: een flinke opgave*. Opgeroepen op 19 oktober 2011 van website van gemeente Zuidplas:
<http://www.zuidplas.nl/index.php?simaction=content&mediumid=6&pagid=174&stukid=16139>
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties & Ministerie van Financiën. (z.d.). *Gemeentefonds*. Opgeroepen op 19 oktober 2011 van website van de Rijksoverheid:
<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/gemeentelijke-financien/gemeentefonds>
- Overheid.nl. (29 december 2008). *Samenvoeging van de gemeenten Moordrecht, Nieuwerkerk aan den IJssel en Zevenhuizen-Moerkapelle*. Opgeroepen op 23 november 2011 van Overheid.nl - Officiële bekendmakingen:
<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/dossier/31819/kst-31819-3?resultIndex=5&sorttype=1&sortorder=4>
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten, Interprovinciaal Overleg, Unie van Waterschappen en Rijk. (21 april 2011). *Bestuursakkoord 2011-2015*. Opgeroepen op 24 november 2011 van website van de Rijksoverheid:
<http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/documenten-en-publicaties/convenanten/2011/04/21/bestuursakkoord-2011-2015.html>

Bijlagen

Overzicht van geïnterviewde personen

Naam geïnterviewde	Vereniging	Sport	Dorp
Mevr. L. de Vries	TUMO	Turnen	Moordrecht
Dhr. H.J. Bos	KV IJsselvogels	Korfbal	Moordrecht
Dhr. A. de Jong	TV Moordrecht	Tennis	Moordrecht
Dhr. R. Reijm	ZVV IJsselvogels	Zaalvoetbal	Moordrecht
Dhr. H. Lindhout	TZM	Tafeltennis	Zevenhuizen- Moerkapelle
Mevr. C. Dijkema	Rolling '90	Rolschaatsen	Moerkapelle
Dhr. M. Zijderhand	VV Moerkapelle	Voetbal	Moerkapelle
Dhr. G.J. Freeke	Love '70	Tennis	Moerkapelle
Dhr. A. Rasink	De Waterdragers	Basketbal	Nieuwerkerk a/d IJssel
Dhr. H. de Snoo	HC de IJssel	Hockey	Nieuwerkerk a/d IJssel
Dhr. P. Smits	Tennisclub Zevenhuizen	Tennis	Zevenhuizen
Dhr. J. Looman	VC Nesselande	Volleybal	Zevenhuizen
Dhr. P. van Bruggen	BV Zevenhuizen	Badminton	Zevenhuizen

Overzicht van gehouden observaties

Thema bijeenkomst	Wethouder	Beleidsmedewerker	Verenigingen (aantal)	Sport
Harmonisatie	X	X	4	Voetbal
Harmonisatie	X (halverwege weg)	X	4	Voetbal
Nieuw sportpark		X	1	Hockey
Nieuw sportpark	X	X	1	Tennis
Nieuw sportpark		X	1	Hockey
Harmonisatie	X	X	4	Tennis

Topiclijst interview beleidsmedewerker

Vooraf: toestemming vragen opnemen.

Introductie

- bedanken voor tijd om deel te nemen
- gegevens zullen anoniem en vertrouwelijk worden behandeld
- korte introductie onderwerp:
 - onderzoek gaat over de relatie tussen de sportverenigingen en de gemeente Zuidplas
 - daarbij wordt ook gekeken naar eventuele veranderingen hierin sinds de gemeentelijke herindeling in 2010

Thema's:

* Sportbeleid

- Gemeente Zuidplas
- Oude gemeenten
- Rol verenigingen hierin; in totstandkoming en in uitvoering

* Relatie met de sportverenigingen

- Afhankelijkheid
- Soort relatie
- Rol gemeente
- Rol vereniging

* Toekomstbeeld

- Sportbeleid
- Terugtrekkende overheid?
- Rol gemeente
- Rol vereniging
- Relatie

Voorbeeldvragen

- * Wat kun je vertellen over het huidige sportbeleid?
- * Hoe is het sportbeleid tot stand gekomen?
- * Welke verschillen zijn er met het sportbeleid van de oude gemeenten?

- * Hoe ervaar jij de relatie met de sportverenigingen?
- * Welke verschillen zijn er in de relatie met verschillende verenigingen?
- * Hoe zijn deze verschillen ontstaan?
- * Wat is de rol van de gemeente in de relatie met de sportverenigingen naar jouw mening?
- * En wat is dan vervolgens de rol van de sportverenigingen?

- * Welk beeld heb je van de relatie in de toekomst?
- * Hoe verandert dit ten opzichte van de relatie op dit moment?

- * Hoe denk je dat de verenigingen tegen de gemeente/rol van de gemeente aankijken?
- * Wat heeft ervoor gezorgd dat je dit denkt?

Topiclijst interviews verenigingen

Vooraf: toestemming vragen om het interview op te nemen

Introductie :

- mijzelf
- onderzoeksonderwerp

Thema's

Algemeen:

- algemene informatie over vereniging

Relatie met de gemeente:

Algemeen:

- Hoe kijken ze tegen de gemeente aan?
- Ervaringen
- Verhoudingen in deze relatie
- Typering relatie

Contacten:

- Initiatief en manier van contact
- Reden contact (speelt afhankelijkheid een rol?)
- Belangen
- Vertegenwoordiging bij afspraken

Rollen:

- Rol van de gemeente (terugtrekkende overheid?)
- Rol van de sportvereniging (maatschappelijke functie?)
- Verschuiving in rollen?

Toekomstbeeld:

- sportbeleid
- ideaalbeeld relatie
- rolverdeling ideaalbeeld

Afsluiting

- bedanken voor tijd
- indien geïnteresseerd, dan exemplaar rapport na afloop onderzoek

Format observaties

Ethnographic fieldnotes

Activity:

Date/Time: 14-11-2011, 13.00 – 13.30

Impressions of physical space/place:

Impressions/ Intuitions (your impressions here – no where else)	Non verbal notes (other behavioral cues)	Notes and Direct Quotes (directly related to what is going on in interaction; what people are saying)